

Kwaliteitsatlas

Vastgesteld door
de gemeenteraad van Middelburg
op 18 januari 2010

Colofon

Uitgave: gemeente Middelburg

Versie januari 2010

Inhoud en redactie: Eric Roest, Lex Suylen (projectleiders gemeente Middelburg)

Ambtelijke opdrachtgever: Wilma van de Weijer

Eindredactie: Bits&Pieces communicatie

Fotografie: Mieke Wijnen (gemeente Middelburg), Leo van Kampen

Vormgeving: Adri Cornelisse

Productie: Bits&Pieces communicatie

Inhoud

5 Inleiding

7 Hoofdstuk 1 Ambitie en visie

11 Hoofdstuk 2 Wonen en leefomgeving

11 *Speerpunten wonen*

11 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

12 *Toelichting*

12 Bevolkingsontwikkeling in Middelburg

12 De situatie op de woningmarkt

12 Nieuwbouw

13 Woningbouwprogramma

14 Monumenten

14 Herstructurering

14 Grondbeleid

15 Kaart Woningbouwlocaties

16 *Speerpunten sociale structuur*

16 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

17 *Toelichting*

17 Porthos

17 Voorschool en onderwijs in de wijk

18 Onderwijs (inter)regionaal

19 Woonservicezones

19 Ziekenhuis

19 Wijkaanpak

20 Participatiebudget

20 Armoedebestrijding

20 Sport en bewegen

20 Vrijwilligers

21 Kaart Woonservicezones

22 *Speerpunten milieu en water*

22 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

23 *Toelichting*

23 Ordenen van functies

23 Afwegen milieuaspecten

24 Bindende regelgeving

24 Waterbeheer

24 *Speerpunten mobiliteit*

24 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

25 *Toelichting*

25 Fiets en voetganger

25 Auto

26 Openbaar vervoer

26 Vliegveld

26 Mobiliteit als sociaal thema

27 Mobiliteit en innovatie

27 Kaart Mobiliteit

29 Hoofdstuk 3 Werken

29 *Speerpunten werken*

29 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

30 *Toelichting*

30 Versterking positie als regionaal en toeristisch koopcentrum

30 Ruimte voor bedrijvigheid

31 Versterking centrumfunctie Zeeland

31 Stimuleren werkgelegenheid en vestiging

31 Verbeteren ondernemersklimaat

32 Tegengaan van uitval uit het onderwijs en arbeidsproces

32 Kaart Bedrijfsterreinen

33 Kaart Kantoorlocaties

35 Hoofdstuk 4 Natuur, recreatie en cultuur

35 *Speerpunten natuur en landschap*

35 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

35 *Toelichting*

35 Groenstructuur

36 Groenstructuur onder druk

36 Zorg voor behoud en versterking van de groenstructuur

36 Zorg voor het buitengebied (Het Nationaal Landschap)

37 Zorg voor stad en landschap

37 Kaart Waardevol groen

38 *Speerpunten recreatie en toerisme*

38 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor?*

38 *Toelichting*

38 Stads promotie

38 Dagrecreatie/dagarrangementen

38 Watersporttoerisme

38 Groei hotelaanbod

39 *Speerpunten kunst en cultuur*

39 *Doelstellingen. Wat doen we daarvoor? Toelichting*

41 Hoofdstuk 5 Financiële vertaling

42 Prognose 2e fase strategische projecten

44 Overzichtskaart Middelburg 2030

Inleiding

In 1998 is door de gemeenteraad van Middelburg de Kwaliteitsatlas 2030 vastgesteld. Deze Kwaliteitsatlas schetst een integraal toekomstbeeld van Middelburg tot 2030, met daarbij de ontwikkelingen per sector (demografie, wonen, werken, verkeer en vervoer, voorzieningen, toerisme, natuur en landschap, financiën), die nodig zijn om dit beeld te bereiken. Om al deze speerpunten te verwezenlijken is een zogenaamde actiekaart opgesteld, die de benodigde ingrepen in de tijd uitzet en vertaalt naar concrete projecten, studiegebieden en onderzoeksvraagstukken. De activiteiten zijn gerubriceerd in 3 fasen:

- Fase 1: 1998 - 2005
- Fase 2: 2006 - 2015
- Fase 3: 2016 - 2030

In 2006 is over fase 1 (periode 1998 - 2005) gerapporteerd en de (ruimtelijke) Kwaliteitsatlas is (inhoudelijk) geëvalueerd. Een groot deel van de voorgenomen ontwikkelingen uit 1998 is in fase 1 daadwerkelijk gerealiseerd. Van de 27 projecten zijn er 22 gerealiseerd of volop in ontwikkeling. Er zijn bovendien ook nieuwe projecten/visie's gerealiseerd, zoals het Zeeuws Evenementen Podium (ZEP), de Roosevelt Academy en de woonservicezones.

De evaluatie heeft er ook toe geleid dat de visie op sociaal beleid is toegevoegd. Bij het opstellen van de 2e fase van de Kwaliteitsatlas is de sociale component volledig geïntegreerd. Ook gaf de evaluatie van fase 1 inzicht in de politiek bestuurlijke leermomenten. Niet alleen plannen maken, maar ook slagvaardig blijven in de uitvoering daarvan. En omdat je beter enkele dingen goed kunt doen dan vele dingen half past daarbij een beheerste ambitieuze opstelling. De financiële beheersing van de projecten is daarbij van eminent belang. Sleutelwoorden bij de volgende fase zijn dan ook ambitie, kwaliteit en realisme.

Nu ligt dan de herijking en de uitwerking van fase 2 (periode 2006 - 2015) voor en een doorkijk naar fase 3 en verder. De Kwaliteitsatlas 1998/2005 blijft de rode draad door het beleid. Tevens zal dit geheel als onderlegger dienen voor een nog op te stellen Structuurvisie Middelburg.

Tenslotte merken we op dat de Kwaliteitsatlas met zijn integrale, veelzijdige en langjarige koers de afgelopen 10 jaar kwaliteit en dynamiek aan de stad en haar inwoners heeft gegeven. Om dit te kunnen vasthouden, blijft het van belang dat de raad slagvaardig en daadkrachtig blijft en ambities houdt, zoals ook in de evaluatie is aangegeven.

KWALITEIT,

1 Ambitie en visie

G R O E I E N R E A L I S M E

De Kwaliteitsatlas 1998 ging uit van groei als doelstelling op zich, met kwaliteit als afgeleide. Nú kiezen wij ervoor om het streven naar 56.000 inwoners niet meer als uitgangspunt te nemen bij het streven naar kwaliteit. Een integrale benadering van het woonmilieu is één van de belangrijkste voorwaarden voor een kwalitatief goede stad, waardoor mensen graag in Middelburg willen (blijven) wonen. Kwaliteit dient daarbij zowel op fysiek als sociaal terrein te worden bereikt. Dus ook de aanwezigheid van zorg en welzijn of een school in de nabijheid zijn van belang. Daarnaast gaan wij ervan uit, evenals de analyses van de provincie ('onverkende paden'), dat de omvang van de bevolking nog tot na 2030 tenminste constant blijft, dat het aantal huishoudens nog flink zal groeien en dat de samenstelling en woonbehoefte van de huishoudens nog sterk zal veranderen. Om de sterk van samenstelling veranderende bevolking goed te kunnen huisvesten zullen wij vooral een strategie ontwikkelen voor de inzet en toegang tot de bestaande woningvoorraad. Nieuwbouw kan slechts in zeer beperkte mate in de veranderende woonbehoefte voorzien. Dit komt enerzijds door de beperkte aantallen en door nauwelijks stuurbare externe factoren en anderzijds door de zeer lange doorlooptijd van plan tot oplevering.

De oorspronkelijke Kwaliteitsatlas heeft Middelburg al veel gebracht: veel energie, commitment en activiteit. Ambitie was het bindende element en dus willen we de ambitie graag vasthouden. Dat het Middelburg lukt om (nog steeds) nieuwe inwoners te trekken heeft te maken met de aantrekkingskracht van onze stad, met het positieve imago, met de ontwikkelingen van voorzieningen en met de succesvolle strategie met betrekking tot nieuwbouw die met de Kwaliteitsatlas is ingezet. De brede opzet van de nieuwe atlas weerspiegelt het streven naar een integrale benadering onder wijzigende omstandigheden. Het zal voortaan anders gaan: met minder groei en vooralsnog ook met minder welvaart. Maar niet met minder welzijn. Aandacht, geld en inspanning kunnen op een andere manier besteed worden. Onze huidige ambitie wordt realistisch en flexibel ingezet, met constante aandacht voor kwaliteit. Wij zullen dan ook keuzes maken. Een aantal van de in de Kwaliteitsatlas van 1998 genoemde uitbreidingsgebieden voor woningbouw vervalt in de periode van deze Kwaliteitsatlas (tot 2030). Dit zijn de gebieden rondom Kleverskerke, Brigdamseweg, Rondom Ter Hooge en Arnestein. Ook zullen de gebieden in de Oranjepolder bij Arnhemuiden en ten westen van de Griffioen aanzienlijk worden verkleind. Wij geven in deze herijkte Kwaliteitsatlas, in tegenstelling tot de oorspronkelijke atlas, veel aandacht aan de sociale structuur

in Middelburg. Daarbij streven wij naar een structuur die aansluit bij de verschillende levensfasen van de Middelburger. Dit betekent dat wij onze visie en ambitie ten aanzien van kinderopvang en onderwijs tot de ontwikkelingen van de woonservicezones realiseren. Samen met kunst en cultuur allemaal essentiële onderdelen die de kwaliteit van wonen en leven verhogen. Ook de aspecten werken/economie en natuur/landschap krijgen meer aandacht.

Voor de ontwikkeling van de resterende gebieden willen we ons niet op jaartallen vastleggen. Deze gebieden zijn mogelijk op langere termijn nodig om in de behoefte van de eigen bevolking te kunnen voorzien, want de binnenstedelijke mogelijkheden van onze compacte stad zijn nu eenmaal zeer beperkt. Dat betekent dat voor het vasthouden aan onze ambitie een beperkt aantal nieuwe uitleggebieden noodzakelijk zijn. Met deze meer realistische en flexibelere invulling van onze ambitie willen we een substantiële bijdrage leveren aan het provinciaal beleid dat juist inzet op het benutten van kansen op groei van het inwoneraantal. Er blijven gemeenten waar het lukt om nieuwe inwoners aan te trekken en Middelburg is daar één van de sterkste van. Als ook deze kansrijke gemeenten (moeten) gaan remmen dan versnelt dat de terugloop van de Zeeuwse bevolking en versterkt dat juist de processen van ontgroening en vergrijzing.

De regie

Met ons actieve grondbeleid hebben wij de regie in handen. Daardoor kunnen we zorgen dat er uitvoeringsplannen klaar liggen en uitgevoerd kunnen worden zodra de vraag zich aandient. Planningslijsten worden in Middelburg dan ook niet als doelstelling op zich gezien, maar meer als een voorraad van concrete plannen die indien nodig snel ten uitvoer kunnen worden gebracht.

De regie voeren, daar waar dat kan, is noodzakelijk. Zeker omdat de overheid op veel (externe) factoren, zoals rente-ontwikkelingen en economische conjunctuur, niet kan sturen. Het is niet realistisch te veronderstellen dat op deze factoren kan worden ingespeeld met nieuwbouwprogramma's. De tijd tussen planvorming, besluiten en oplevering duurt daarvoor te lang. We zullen het met de beperkte middelen die we hebben vooral moeten zoeken in het beïnvloeden van toegangsregels tot bestaande woningen en tot nieuwe woningen waarvoor de voorbereidingen al zeer ver gevorderd zijn. Ook op het terrein van bijvoorbeeld onderwijs, zorg en welzijn is gemeentelijke regie van groot belang. Weliswaar staat de gemeente op een heleboel fronten niet 'hiërarchisch' boven de partijen, maar kan zij wel een richtinggevende of verbindende rol vervullen.

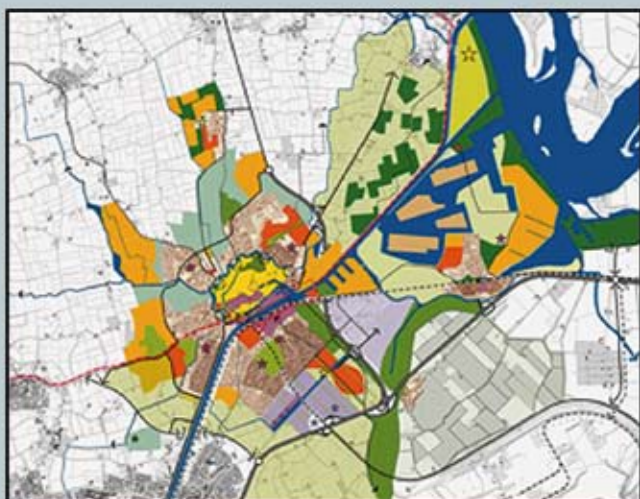

In Middelburg pakt de gemeente ten aanzien van de sociale structuur haar regierol veelvuldig en voortvarend op.

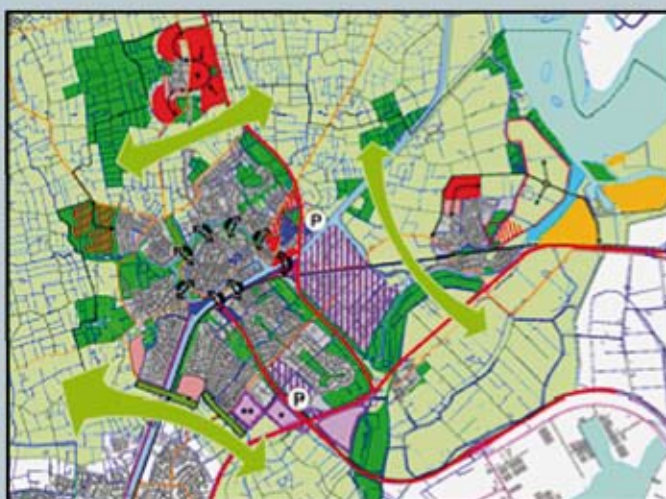
Verbondenheid

De kwaliteit van Middelburg wordt gevormd door fysieke én sociale aspecten. Zeker bij het formuleren van langjarige doelstellingen verdienen ruimtelijke, sociale en economische aspecten een eerlijke en evenwichtige plek in de afweging. In de Kwaliteitsatlas zijn de sociale aspecten in eerste instantie ten onrechte onderbelicht gebleven. Een inhaalslag is gemaakt bij de evaluatie, waarbij een stevige sociale visie is neergelegd. In deze herijking vindt nu de integratie tussen fysiek en sociaal plaats. Ook zijn de economische- en natuur- en milieu-aspecten nadrukkelijker meegenomen.

Atlas voor en na herijking

Kwaliteitsatlas 2030
Kwaliteit door groei
'Groei is een keuze'

Kwaliteitsatlas 2030 na herijking
Groei door kwaliteit
'Kwaliteit is een keuze'

I N Z E T T E N

2 Wonen en leefomgeving

O P K W A L I T E I T

2.1 Speerpunten woningen

Doelstellingen

Middelburg streeft naar kwalitatief goede woonmilieus. Goede woningen in een aantrekkelijke omgeving. We maken nu een heel bewuste keus om te groeien door kwaliteit. De eerste opzet van de Kwaliteitsatlas (1998) ging uit van het realiseren van kwaliteit door groei. Woningen bouwen, nieuwe gebieden inrichten en daarmee draagvlak voor een hoger voorzieningenniveau realiseren. Volgens de toen geldende visie, dé manier om de stad naar een hoger niveau te tillen. Langzamerhand is duidelijk geworden, dat groei niet langer vanzelfsprekend is. Kwaliteit moet voorop staan. Middelburg moet zich als woon- en vestigingsplaats onderscheiden door een aantrekkelijke en complete stad te zijn. Mensen moeten graag in Middelburg blijven wonen. Potentiële nieuwkomers treffen een aantrekkelijke stad aan en voelen zich welkom in Middelburg. Door woonmilieus aan te bieden voor alle leeftijdscategorieën in zowel stedelijke als landelijke omgeving blijft Middelburg voor iedereen een aantrekkelijke plaats om zich te vestigen.

Wat doen we daarvoor?

- Onderhouden en waarderen van de bestaande woongebieden; indien nodig verbeteren en herstructureren;
- Aanbieden van gedifferentieerde nieuwbouw op diverse plaatsen in de stad, complementair aan de bestaande woningvoorraad.
- Monitoren van de woningmarkt; inspelen op de vraag waarmee we proberen de toegang tot de woningvoorraad te beïnvloeden en de juiste woningen op de juiste plaatsen toe te voegen;
- Realiseren en op peil houden van goede stedelijke voorzieningen op zakelijk, medisch en cultureel gebied.

In de periode van 2010 tot 2020

- Nieuwbouw van 2400 woningen voorbereiden waarvan ongeveer de helft op herstructurerings- of inbreidingslocaties en de andere helft op uitbreidingslocaties. Een overzicht van de locaties is aangegeven in de bijlage bij dit hoofdstuk. Alle in de tabel op pagina 14 genoemde locaties zijn reeds in voorbereiding en/of in uitvoering;
- Bouwmogelijkheden voor Nieuw- en Sint Joosland onderzoeken.

In de periode na 2020

- Herstructureren van bestaande wijken en kernen; Dauwendaele, Nieuw Middelburg en Arnemuiden;
- Ruimte reserveren voor nieuwbouw op de locaties Sint Laurens, Arnemuiden (landelijk, Walchers wonen), Ramsburg (centrumstedelijk wonen) en Cleene Hooge (groenstedelijk wonen) als reservelocatie.

Voor de periode na 2020 is het van groot belang dat Middelburg tegelijkertijd meerdere ontwikkelingen mogelijk maakt. Hierdoor ontstaan keuzemogelijkheden waarmee we kunnen inspelen op de woningvraag. Locaties moeten daarom goed faseerbaar zijn. Daarmee kan Middelburg het toevoegen van woningen aan de voorraad doseren en de ontwikkelingen wanneer nodig vertragen of versnellen. Om dit te verwezenlijken past Middelburg de nieuwbouwlocaties tijdig planologisch in en neemt zij de grondverwerving voortvarend ter hand (actief grondbeleid).

Het woonbeleid wordt in 2010 nader uitgewerkt in een nieuwe nota Wonen. Dat wil zeggen het beleid met betrekking tot:

- Nieuwbouw en bestaande bouw;
 - Huur- en koopwoningen;
 - Woningtypologie en de inrichting van de woonbuurt.
- In de Kwaliteitsatlas gaat het om keuzes met betrekking tot realistische doelstellingen. Een aantal uit de oorspronkelijke Kwaliteitsatlas aangewezen gebieden voor woningbouw

worden daarom geschrapt. In de nota Wonen zal de detaillering aan bod komen en leggen we de stuurmomenten voor de raad vast.

Een aparte positie heeft het gebied ten noordoosten van Arnemuiden. In de streekplanuitwerking Veersemeeroevers is dit gebied aangewezen voor een omvangrijke recreatieve ontwikkeling in combinatie met wonen. Gegeven de grootte van het gebied is het voor een verantwoorde ontwikkeling nodig, dat de infrastructuur in en rond Arnemuiden wordt versterkt. Een extra verkeersontsluiting op de A58 en versterking van de centrumfuncties zijn dan noodzakelijk. Als de ontwikkeling zelf voor voldoende draagvlak en opbrengsten moet zorgen om dit te kunnen realiseren is totale ontwikkeling van het gebied een vereiste en fasering over een lange periode moeilijk. In november 2007 bracht de begeleidingsgroep van het project 'Rondom Arnemuiden' zijn advies uit in de nota 'Adviezen uit de polder'. In de nota worden twee scenario's gepresenteerd, namelijk het donkerblauwe scenario en het lichtblauwe scenario. Het donkerblauwe scenario biedt ruimte aan een groot aantal woningen, het lichtblauwe scenario zet meer in op recreatie en natuur. Toch blijft het vinden van financieel-economisch draagvlak een probleem.

Gegeven het grote aantal woningen in relatie tot het beoogde aantal te bouwen woningen in Middelburg, de gewenste flexibiliteit in programma en een divers aanbod van locaties, zou de ontwikkeling van dit gebied het woningbouwbeleid te veel domineren. We mogen niet verwachten, dat het gebied ten noordoosten van Arnemuiden de komende decennia als één van de belangrijkste uitbreidingslocaties aan de woningvraag van Middelburg kan voldoen. Het gebied heeft echter enorme potentie voor ontwikkelingen in de recreatieve sfeer, waarbij een combinatie met woningbouw goed denkbaar is. Benutten hiervan vraagt om nadere studie en alertheid op passende marktontwikkelingen.

De locaties na 2020 zijn aangegeven op de kaart (zie pagina 15).

Toelichting

2.1.1 Bevolkingsontwikkeling in Middelburg

Diverse bevolkingsprognoses tonen aan, dat de bevolking van Middelburg de komende jaren blijft groeien. Weliswaar minder snel dan in de afgelopen jaren, maar tot 2030 wordt er voor Middelburg geen krimp geprognosticeerd. Dit in tegenstelling tot de situatie in een aantal omliggende regio's. Op langere termijn

wordt in Zeeuws-Vlaanderen bijvoorbeeld krimp verwacht. De provincie Zeeland streeft naar een gematigde groei van ongeveer 0,5%. Dat komt neer op een toename van 1900 inwoners per jaar. Voor de opvang van deze groei is een belangrijke rol weggelegd voor de stedelijke regio's, waaronder Middelburg. De gemeente Middelburg zet op de eerste plaats in op kwaliteit. Daarmee wil Middelburg aantrekkelijk blijven als vestigingsplaats voor mensen die nu al in Zeeland wonen én voor mensen van buiten de provincie.

2.1.2 De situatie op de woningmarkt

Aan het eind van de vorige en het begin van deze eeuw was het (landelijke) woonbeleid gericht op het vergroten van de kwaliteit op de woningmarkt. Door een lage rentestand en een groeiende economie hebben veel mensen een kwaliteits-sprong kunnen maken. Dit creëerde een toenemende vraag in de koopsector. De nieuwbouw bleef echter achter bij de vraag, waardoor tekorten op de woningmarkt ontstonden. Hierdoor is de afgelopen tien jaar sprake geweest van een enorme prijsstijging in de koopsector van de woningmarkt. Het verschil in betaalbaarheid tussen de koop- en de huursector werd hierdoor steeds groter. Rond 2003 stagneerde de doorstroming op de woningmarkt door de hoge prijzen in de koopsector. Gevolg: de druk op de huurwoningmarkt nam toe en de kansen voor starters op de woningmarkt daalden. Om de tekorten terug te brengen is de aandacht vervolgens verschoven van kwaliteit naar meer kwantiteit. Het einde van de prijsstijgingen lijkt inmiddels in zicht. Momenteel staan woningen langer te koop, waardoor de prijzen niet verder stijgen. Dit resulteert in meer keuzemogelijkheden op de woningmarkt voor verschillende groepen, ook voor starters. Om het keuzeaanbod te completeren is het echter van belang dat ook nieuwbouwprojecten worden gerealiseerd. De kredietcrisis heeft de woningmarkt in 2009 behoorlijk verstoord in de zin, dat processen zijn vertraagd of zijn stil gevallen. Verwacht wordt echter, dat deze periode zal worden gevolgd door een periode waarin de markt aantrekt en de uitgestelde vraag zal worden ingelopen.

2.1.3 Nieuwbouw

Nieuwbouw is noodzakelijk. Hiermee kan Middelburg de gevolgen van de voortschrijdende gezinsverdunding (minder personen in één huishouden) en de hogere levensverwachting van de mensen opvangen. Bovendien kunnen we zo een gedifferentieerd woningaanbod realiseren voor de verschillende doelgroepen. Dat vraagt bouwcapaciteit, die gevonden moet worden in inbreidings- en uitbreidingslocaties. In de periode 2010-2020 kunnen er ongeveer 2400 woningen worden gebouwd in de lopende woningbouwprojecten. Voor de periode

vanaf 2020 is er bouwcapaciteit op diverse aantrekkelijke, goed faseerbare locaties. Als de ontwikkeling dat nodig maakt, kunnen wij deze capaciteit gefaseerd, vertraagd of versneld inzetten.

Motivering van het aantal

Het aantal te plannen woningen wordt bepaald door een drietal factoren, namelijk de demografische ontwikkeling, het verwachte migratiesaldo en de vervangingsbehoefte:

- De demografische prognose geeft aan dat de groei van de bevolking weliswaar afneemt, maar laat wel tot 2030 een geboorteoverschot zien. Belangrijk is dat prognoses voor de nabije toekomst ook een verschuiving in de samenstelling van het huishouden laten zien. De komende twintig jaar worden de huishoudens gemiddeld kleiner. Dat betekent, dat bij een gelijkblijvend aantal inwoners, het aantal huishoudens toeneemt, hetgeen evenredig van invloed is op de woningbehoefte. Naar verwachting daalt de grootte van het huishouden zodanig, dat de gemiddelde woningbezetting binnen de periode tot 2030 daalt naar 2,1 of zelfs 2,0 inwoners per woning. In de periode tot 2030 zijn in Middelburg alleen al vanwege de dalende grootte van de huishoudens ruim 2000 woningen nodig.
- Het Middelburgse migratiesaldo blijft naar verwachting positief. Middelburg heeft, als één van de vier grote gemeenten in Zeeland, niet alleen een belangrijke taak op het gebied van de huisvesting, maar blijkt door de jaren als vestigingsplaats ook aantrekkelijk te worden gevonden.
- De vervangingsbehoefte van woningen wordt gevoed door de veranderende samenstelling van de bevolking, de woonwensen en de kwaliteit van de bestaande voorraad. Naar verwachting zullen in de periode tot 2030 ongeveer 1000 woningen worden vervangen.

De demografische ontwikkeling is autonoom en niet rechtstreeks door het gemeentelijk (huisvestings-)beleid te beïnvloeden. Anders is dat met het migratiesaldo. Door te zorgen voor een passend aanbod op de woningmarkt en het behoud van werkgelegenheid kan worden voorkomen dat inwoners om deze redenen vertrekken. Tegelijkertijd wordt daarmee de stad ook aantrekkelijk voor buitenstaanders om er zich te vestigen. In principe is het mogelijk

om door migratie wijzigingen in de samenstelling van de bevolking te bewerkstelligen, waardoor ook de demografische ontwikkeling wordt beïnvloed. Dit kan bij voorbeeld door gericht beleid te voeren op het aantrekken van studenten of juist senioren. Maar daar wordt met het beleid van de herijkte atlas niet op ingezet. Gestreefd wordt naar een evenwichtige bewonersopbouw.

Over het woningbouwprogramma zijn voor de periode tot 2020 afspraken gemaakt tussen de provincie en de vier grote Zeeuwse steden. De provincie hanteert bij haar bevolkingsprognoses het IPB-model. Het IPB-model, dat per gemeente rekening houdt met zowel de demografische- als de migratiegegevens, geeft ook aan dat in Middelburg in de periode tot 2030 het aantal inwoners en het aantal huishoudens zal toenemen. In de afspraken tot 2020 tussen provincie en gemeenten zijn de resultaten van het IPB-model leidend.

De afspraken tussen de provincie en de vier Zeeuwse steden zijn vastgelegd in het document Stedennetwerk Zeeland 2010-2020: Kiezen & Delen. Het in de herijkte kwaliteitsatlas opgenomen woningbouwprogramma voor de periode tot 2020 is hierop afgestemd. De gezamenlijke woningbehoefte voor Middelburg en Vlissingen is geprognoseerd op 3400 en in eerste instantie opgedeeld in 2400 voor Middelburg en 1000 voor Vlissingen. In onderling overleg zijn beide gemeenten overeengekomen, dat Middelburg een contingent van maximaal 400 woningen afstaat aan Vlissingen, zodat in Vlissingen meer planologische ruimte ontstaat om het Scheldeterrein te ontwikkelen. Vlissingen krijgt daarmee planologische ruimte tot de bouw van 1400 woningen. De planologische ruimte van Middelburg bedraagt daarmee 2000 woningen, aangevuld met mogelijk ongebruikt Vlissingse contingent. Uitgangspunt blijft namelijk de gezamenlijke productie van 3400 woningen. De genoemde planologische ruimte staat los van het eventueel vervangen van woningen.

In de tabel op pagina 14 wordt de plancapaciteit van de locaties tot 2020 weergegeven. De capaciteit van de locaties ligt voor de helft binnen het door de provincie aangegeven stedelijk gebied en geldt als inbreidingslocatie. De totaalcapaciteit van de locaties is wat

Plancapaciteit 2010-2020	Binnenstad	230
	Veersepoort-Nieuw Middelburg	170
	Klarenbeek	100
	Sint Laurens	150
	Griffoen	80
	Stromenwijk	570
	Erasmuswijk / Essenvelt	280
	Mortiere	850
	Dauwendaale	40
	Nieuwland	40
	Arnemuiden	50
Totaal woningen	2560	

ruimer, dan voor de strikte bouwbehoefte nodig zou zijn. De praktijk leert echter dat een zekere overcapaciteit nodig is om vertraging, die ontstaat door in tijd tegenvallende grondverwerving en procedures, op te kunnen vangen. De volgorde van planrealisatie kan dan worden gewijzigd. De in 2020 overblijvende restcapaciteit wordt in de volgende periode tot ontwikkeling gebracht.

De 'juiste plaats'

De provincie wil de groei van de functies wonen, werken en voorzieningen concentreren in de stedelijke gebieden (het zogenaamde bundelingsbeleid). Voor Walcheren geldt dat 85% van de nieuwe woningen gerealiseerd moet worden in het stedelijk gebied van Vlissingen en Middelburg.

Middelburg wil kwaliteit bieden, waardoor het voor mensen interessant wordt om zich in Middelburg te vestigen of er te blijven wonen. Daarom moeten we op de juiste plek aantrekkelijke woningen realiseren en zorgen voor een optimale woonomgeving. Dat wil zeggen dat we de kansen op kwaliteitsverbetering in het bestaand stedelijk gebied moeten benutten, maar ook het groenstedelijk wonen aan de randen van de stad moeten uitbreiden.

Actief grondbeleid verschaft Middelburg regie

De gemeente kan een regiefunctie uitoefenen door haar grondbeleid. Daarin probeert Middelburg niet afhankelijk te zijn van derden. Daardoor kan grond voor redelijke prijzen worden aangekocht. Dat schept keuzemogelijkheden. Wijzigt de behoefte, dan kan Middelburg vertragen, versnellen of het aantal en de typen woningen aanpassen. De regiefunctie van de gemeente is ook van belang bij grotere projecten, die kunnen daardoor gefaseerd in ontwikkeling gebracht worden. Bovendien kan de gemeente tijdens de uitvoering met wijzigingen in volgende bouwfasen inspelen op actuele ontwikkelingen.

2.1.4 Woningbouwprogramma

De gemeente Middelburg streeft naar gemengde en stabiele wijken. De grotere uitbreidingslocaties krijgen een evenwichtig programma, waarin zowel dure als goedkopere woningen zijn opgenomen.

Woonservicezones

In de Middelburgse wijken en kernen zijn negen woonservicezones in ontwikkeling: Sint Laurens, Binnenstad, Griffoen, 't Zand, Stromenwijk, Zuid, Noord-Oost (Klarenbeek, Nieuw-Middelburg en Veersepoort), Arnemuiden, Dauwendaale en Mortiere, Nieuw- en Sint Joosland. Een aantal van deze zones zijn al (gedeeltelijk) gerealiseerd, andere zijn nog in ontwikkeling. Voor woningbouw heeft dit als consequentie dat in elke wijk het aanbod aan wonen voor senioren en zorgbehoevenden wordt uitgebreid of vernieuwd. Op wijkniveau optimaliseren we de sociale infrastructuur en voorzien we in voldoende reguliere voorzieningen als bijvoorbeeld winkels, supermarkten, openbaar vervoer.

2.1.5 Monumenten

Middelburg is monumentenstad bij uitstek. Een aantrekkelijk aanbod van betaalbare woonhuismonumenten in een historische binnenstad trekt de nodige nieuwe inwoners aan, ook van buiten de provincie. Dit aanbod stimuleert de woonfunctie van de binnenstad. Door het wonen boven winkels te stimuleren kan de woonfunctie en daarmee de leefbaarheid van de binnenstad nog verder worden versterkt.

2.1.6 Herstructurering

Gemengde en stabiele wijken zijn het uitgangspunt. Binnen je eigen buurt of wijk kun je zo een wooncarrière opbouwen. Dat vraagt om actieve aandacht voor de bestaande woningvoorraad, de woonomgeving en de sociale infrastructuur in dorpen en wijken. Middelburg wil dit aanpakken door herstructurering; onder meer door verbetering, vervanging, nieuwbouw en verkoop van huurwoningen. We geven hiermee een impuls aan de leefbaarheid van de bestaande wijken en dorpen.

2.1.7 Grondbeleid

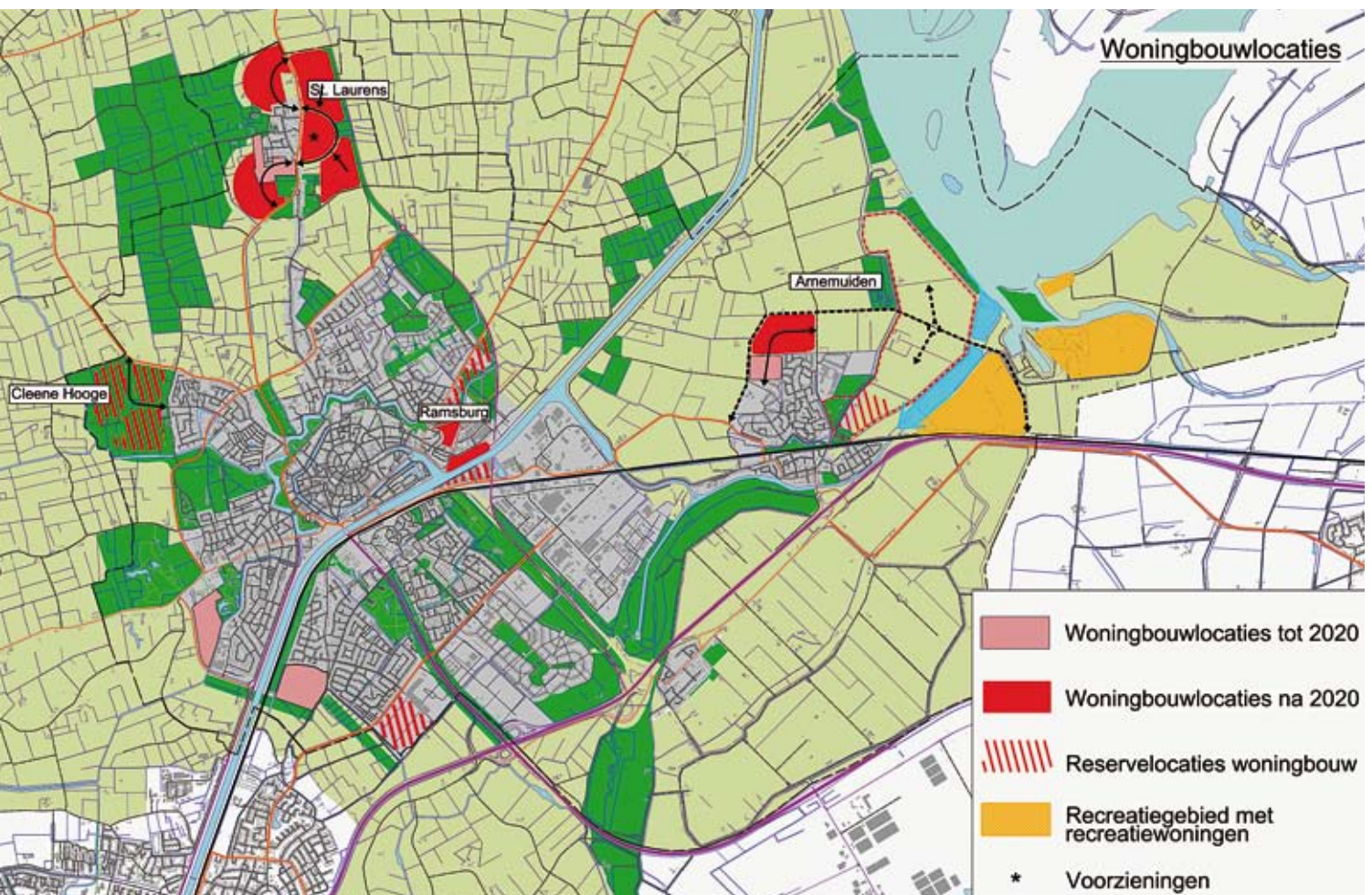
Om de regie te kunnen voeren is het van uitermate groot belang de benodigde grond voor nieuwe ontwikkelingen tijdig te verwerven. Dit geeft de gemeente zeggenschap en de mogelijkheid om de regie te voeren. Dit betekent wel dat de gemeente financiële risico's aangaat. Grote gebieden moeten worden verworven terwijl niet zeker is of en wanneer deze daadwerkelijk

worden bebouwd. Flexibiliteit met betrekking tot locatie, bouwtempo en aantallen zijn immers essentiële aspecten in het bouwprogramma. Om de financiële risico's te beperken is het noodzakelijk woongebieden zo te ontwerpen dat deze goed kunnen worden gefaseerd en dat iedere fase een afgerond geheel vormt, onafhankelijk van de vervolgfases. Dat voorkomt grote investeringen in bouwrijp maken en infrastructuur van terreinen die wellicht lange tijd niet zullen worden bebouwd. Voor de locatie Ramsburg worden echter ondanks verstandige planvorming en fasering forse tekorten begroot. De oorzaak is het grote gedeelte herontwikkeling. Hiervoor geldt zoals voor de meeste herstructureringsgebieden, dat er in de regel (veel) geld bij moet.

De status van Ramsburg

De locatie Ramsburg heeft voortdurend de aandacht in die zin, dat constant gezocht wordt naar mogelijkheden om de nieuwe entree van Middelburg goed vorm te geven. Het financiële aspect maakt echter niet waarschijnlijk, dat deze locatie op korte termijn zonder problemen tot ontwikkeling zal komen. Om de woningproductie in de periode tot 2020 veilig te stellen is het beter de woningplanning niet afhankelijk te maken van Ramsburg. De atlas houdt er daarom rekening mee, dat in

Ramsburg pas na 2020 woningen kunnen worden opgeleverd. De gemeente is echter wel van mening dat Ramsburg zo snel mogelijk een impuls dient te krijgen en zal dan ook actief zoeken naar mogelijkheden tot financiering. Inzet is een multifunctionele ontwikkeling, waarbij bestaand gebied door strategische toevoegingen wordt opgewaardeerd en de kwaliteiten van het gebied, dicht bij het centrum en aan de uitvalsweg van de stad, optimaal worden benut.

Sociale infrastructuur Middelburg

2.2 Speerpunten sociale structuur

Doelstellingen

Iedereen in onze gemeente, ongeacht leeftijd, culturele achtergrond, fysieke of economische situatie, moet als volwaardig lid kunnen deelnemen aan de samenleving met de menselijke maat als uitgangspunt. Dit noemen we inclusief beleid. Deze visie, waarin het individuele en het collectieve belang elkaar versterken, geeft invulling aan begrippen als: meedoen, samen en samenhang. Mensen moeten de regie over hun eigen leven kunnen voeren, waarbij zelfredzaamheid het uitgangspunt is. Indien zij toch behoefte hebben aan ondersteuning, moeten zij deze primair binnen hun eigen leefwereld en binnen bestaande verbanden kunnen vinden. Deze sociale samenhang met de nadruk op preventie is in Middelburg duidelijk aanwezig, ongeacht de levensfase waarin inwoners zich bevinden.

Wat doen we daarvoor?

Behouden en ontwikkelen van een sterke sociale infrastructuur gericht op elke levensfase, met de nadruk op preventie, en bij voorkeur op wijkniveau.

In de periode tot 2015

Cliëntondersteuning vanuit één loket, waarbij het Centrum voor Jeugd en Gezin en het Wmo-loket worden geïntegreerd in het ondersteuningsbureau Porthos;

Onderwijs

- Educatie, kinderopvang, buitenschoolse opvang en peuterspeelzaal (meer kinderen naar de voorschool), zorg, sport, cultuur en recreatie komen samen in de Brede School. De brede school is het kloppend hart van de wijk;
- Behalve onderwijs in de wijk wil Middelburg zich ook onderscheiden met kwalitatief hoogwaardig (universitair) onderwijs voor studenten uit Zeeland en alle andere windstreken;
- Het VMBO moet perspectiefrijk onderwijs worden, waar meer leerlingen voor kiezen;
- Aandacht voor aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt;

- Onderzoeken of de Roosevelt Academy met één (of meer) masteropleiding(en) is uit te breiden tot een volwaardige universiteit.

Woonservicezones

Realiseren van de negen woonservicezones waar mensen langer in hun vertrouwde omgeving kunnen blijven wonen en zo lang mogelijk maatschappelijk actief blijven. Een goede balans tussen aanbod van zorg, welzijn en diensten is van belang.

Ziekenhuis

Het behouden van een adequate ziekenhuisvoorziening op Walcheren.

Wijkaanpak

- Stimuleren van de dialoog over de invulling van lokaal gemeentebestuur en het vasthouden aan een duidelijk kader;
- Met wijkbeheer snelle oplossingen realiseren voor fysieke en/of sociale problemen en de effecten ervan meetbaar maken;
- Samen met de bewoners een wijkplan opstellen voor elke wijk. Dit is een integraal plan, waarin aandacht is voor alle organisaties die een rol spelen in de wijk.

Participatiebudget

Waar dat nodig is, het gecombineerd inzetten van budgetten van arbeidsintegratie, inburgering en/of volwasseneneducatie.

Armoedebestrijding

Middelburg stelt met een breed netwerk van partners een samenhangend aanbod van voorzieningen en maatregelen samen dat achterstand en uitsluiting voorkomt. Concrete voorbeelden hiervan zijn het sportfonds voor de jeugd, sociaal culturele bijdrageregelingen voor ouderen, volwassenen en kinderen en een regeling voor chronisch zieken.

Sport

Door middel van sport, spel en bewegen creëert Middelburg een gezonde en leefbare samenleving. Sport is daarbij geïntegreerd in de wijk en in het onderwijs. Op wijkniveau is een dagelijks, recreatief sportaanbod voor verschillende leeftijdscategorieën.

Vrijwilligers

Middelburg werkt de komende jaren aan een versteviging van het vrijwilligerswerk. Niet alleen willen wij de samenhang tussen het aanbod bevorderen, ook moeten de vrijwilligersorganisaties zoveel mogelijk op wijkniveau beschikbaar zijn.

Toelichting

2.2.1 Porthos: één loket voor zorg, welzijn en opgroeien

Het ondersteuningsbureau Porthos integreert het Centrum voor Jeugd en Gezin (CJG) en het Wmo-loket. Wmo-cliënten, jongeren of hun ouders, kunnen hier met al hun vragen bij één loket terecht. Bij complexe vragen zorgen professionele multidisciplinaire teams voor een antwoord. Het CJG betreft overigens een nieuwe wettelijk taak, waarbij taken op het gebied van zorg voor jeugd- en opvoedingsondersteuning worden gebundeld. Porthos werkt 'outreaching' of anders gezegd preventief in de wijken op basis van signalen uit zogeheten vindplaatsen. Dit zijn bijvoorbeeld scholen, peuterspeelzalen, kinderdagverblijven, woningcorporaties, huisartsen, politie en welzijnsaccommodaties. Na een periode van proefdraaien vanaf december 2008 is Porthos aan de Sint Sebastiaanstraat 12 in juni 2009 officieel geopend.

2.2.2 Voorschool en onderwijs in de wijk

Peuterspeelzalen richten zich op kinderen van 2 tot 4 jaar. Hierbij zijn het vergroten van de deelname, ontwikkelingsstimulering, opvoedingsondersteuning en aansluiting op het onderwijs belangrijke hoofdelementen. De kinderopvang is daarentegen bedoeld voor kinderen van 0 tot 4 jaar. Het is vooral een

arbeidsmarktinstrument dat wordt betaald door ouders, bedrijfsleven en overheid. De verwachting is dat kinderopvang en peuterspeelzaal de komende jaren meer naar elkaar toe bewegen. Hierdoor worden de pedagogische doelstellingen (optimale ontwikkeling van het kind) en de opvangdoelstelling (kans voor de ouders om zorg en werk te combineren) samengebracht. Gecombineerd in de zogenaamde voorschool kunnen deze instanties sterker optreden bij invulling van buitenschoolse voorzieningen, brede school en preventief lokaal jeugdbeleid. Op dit moment wordt een plan uitgewerkt om de peuterspeelzaal- en kinderopvanggroepen te harmoniseren op plaatsen waar beide al onder één dak zitten. De planning is om met één of meerdere geharmoniseerde groepen te starten in het voorjaar van 2010. Er is ook een actieplan om samen met de consultatiebureaus de deelname aan de voorschool te vergroten. Door vroegtijdig en dus preventief ouders aan te spreken op de voordelen van de voorschool, kan bijgedragen worden aan een betere ontwikkeling van het kind. Op alle fronten wordt hier prioriteit aan gegeven.

Middelburg hecht voorts aan een sterke positie van het primair onderwijs. Deze willen wij verankeren door het concept van de brede school, waarbij zowel inhoudelijk als fysiek intensief wordt samengewerkt met onder meer de schoolbesturen, de Stichting Welzijn Middelburg en de Kinderopvang Walcheren. Momenteel zijn er drie brede scholen. Eén in de Magistraatwijk, één in de Stroomwijk en één in Dauwendaele/Mortiere. De brede scholen werken volgens vastgestelde kwaliteitscriteria en geven vorm aan ontwikkelingskansen, ontmoeting, ondersteuning bij opvoeding en opvang. Ze bieden passende dagarrangementen en combinatiefuncties aan. De gemeente zet in op verdere invoering van het concept, bij voorkeur gekoppeld aan gefaseerde nieuw- of verbouw van scholen of welzijnsvoorzieningen in het kader van de woonservicezones. Brede scholen komen uiteindelijk in elke wijk. Er zijn gedachten om in de volgende wijken een fysieke brede schoolvoorziening te realiseren: Sint Laurens, Klarenbeek/Nieuw Middelburg/Centrum/Veerse Poort, Dauwendaele/Mortiere en Griffioen.

Binnen het primair, maar ook het voortgezet onderwijs (zie 2.2.3) staat het bieden van veiligheid aan de leerling centraal. Niet alleen wordt hiermee bedoeld op de fysieke veiligheid rondom scholen (bijvoorbeeld verkeersveiligheid), maar ook veiligheid van de leerlingen zelf in de breedste zin van het woord. Hierbij moet gedacht worden aan het bieden van veiligheid indien sprake is van een zorgwekkende thuissituatie, maar ook indien er sprake is van onvoldoende beweging, terugdringen van alcohol en drankmisbruik, gezond eetgedrag en ga zo maar door. Om dit te bereiken slaat het primair-, voortgezet speciaal onderwijs, MBO en de gemeente de handen in een en wordt de samenwerking gezocht met partijen als de GGD, politie en Porthos. In 2010 wordt dan ook een start gemaakt met de zogeheten Zorg Adviesteams (ZAT's), waarmee op alle vormen van onderwijs ontwikkelingsproblemen vroegtijdig (en dus preventief) kunnen worden opgespoord.

2.2.3 Onderwijs (inter)regionaal

Middelburg biedt een gevarieerd en goed aanbod van voortgezet onderwijs. Het bevoegd gezag van de verschillende scholen is verantwoordelijk voor de onderwijsinhoud en voor aanpassingen aan gebouwen. De gemeente is verantwoordelijk voor de huisvesting van deze scholen in het kader van planning, nieuwbouw en uitbreiding. Naast de gezamenlijke inspanningen van het onderwijs en de gemeente om een maximale veiligheid voor de leerling te creëren (Porthos 2.2.1), werkt de gemeente Middelburg, het voortgezet onderwijs, de provincie en de Stichting Welzijn Middelburg (SWM) aan het project maatschappelijke stages. Een instrument, dat zowel bijdraagt aan de persoonlijke ontwikkeling van leerlingen, maar ook een bijdrage realiseert van het onderwijs en de leerlingen aan de maatschappij als geheel.

De scholen voor beroepsonderwijs verzorgen kwalitatief hoogstaand onderwijs. Leerlingen krijgen daarmee goede kansen op het behalen van een startkwalificatie. Het VMBO moet een slag maken om voldoende arbeidspotentieel voor de toekomst te garanderen. De arbeidsmarkt vereist een doorgaande leerlijn van VMBO naar MBO, plus een naadloze aansluiting op de praktijk.

De gemeente kan hieraan bijdragen op het terrein van huisvesting, maar ook door te investeren in bevordering van de (regionale) samenwerking tussen het VMBO, MBO en het bedrijfsleven. Voorbeelden hiervan zijn promotiecampagne's voor technische opleidingen en projecten gericht op het verbeteren van de aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Realiseren van doorlopende leer- en zorglijnen tussen VMBO, MBO en HBO, evenals samenwerking tussen HBO en universitair onderwijs is van belang. Bevorderen van de samenwerking tussen HBO en universitair onderwijs in zuidwest Nederland verdient aandacht. De Roosevelt Academy is vooral goed als 'undergraduate' instituut (bachelor opleiding). Dat is een ijzersterke factor waardoor steeds meer studenten kiezen voor de Zeeuwse universiteit. Wij hechten veel belang aan versterking van de Roosevelt Academy door middel van de vestiging van één of meer masteropleidingen. Dat vereist een bijzondere inspanning, omdat financiering daarvan van andere partijen moet komen. In combinatie met de toename van hogeschoold werk blijft Middelburg zo aantrekkelijk, ook voor jongeren en jonge gezinnen. We moeten ervoor zorgen, dat zij na een eventuele studie weer terugkomen naar Middelburg of Zeeland. Afgestudeerden van de Hogeschool Zeeland vertrekken vaak uit Zeeland om een passende baan te vinden. Voor MBO-ers zijn hier nog onvoldoende leer-werktrajecten of stageplaatsen beschikbaar, waarmee zij zich kunnen voorbereiden op de arbeidsmarkt. Daarom regisseren en investeren wij samen met de betrokken instellingen ook hier in de aansluiting tussen HBO- en MBO-onderwijs en de arbeidsmarkt. Het onderwijs (HBO en MBO) zal moeten anticiperen op mogelijkheden voor afgestudeerden in de seniorenmarkt in onze eigen regio.

2.2.4 Woonservicezones

Om woonservicezones te realiseren werken diverse instellingen samen: gemeente, provincie, woningcorporaties, zorginstellingen, Stichting Welzijn Middelburg, wijkverenigingen en het zorgkantoor. Vanuit het zorgkruispunt wordt zorg aan huis geleverd. Mensen moeten zelf regelen dat ze bijvoorbeeld vervoer hebben of een maaltijd krijgen. De meest kwetsbare groep krijgt hierbij ondersteuning. Middelburg zorgt dat een bepaalde doelgroep

in aanmerking komt voor een maandelijkse bijdrage uit het participatiefonds. Bijvoorbeeld voor mensen van 65 jaar en ouder, met huurtoeslag en een indicatie voor zware zorg. De bijdrage is bedoeld om te kunnen deelnemen aan allerlei activiteiten.

Het project buurtservice ontwikkelt diensten die binnen de woonservicezones tot hun recht komen. In elke wijk streven we naar minimaal één welzijnsvoorziening waar activiteiten worden georganiseerd, bij voorkeur gekoppeld aan de brede school. Deze activiteiten zijn overigens toegankelijk voor alle wijkbewoners. Dit bevordert de integratie van jong, oud, minder mobiel en (kern)gezond. Voorts kan indien nodig overige hulp, zorg en welzijn (preventief) worden geboden.

2.2.5 Ziekenhuis

Middelburg hecht groot belang aan een adequate ziekenhuisvoorziening voor Walcheren, waarbij kwaliteit van zorg en goede bereikbaarheid kernbegrippen zijn. Middelburg is een belangrijk centrum van voorzieningen op Walcheren en met de komst van een ziekenhuis is er sprake van een wederkerige uitstraling. Middelburg kan een uitstekende locatie bieden in de directe omgeving van de A58. Een locatie binnen een centrum van voorzieningen die in het bijzonder tegemoet komt aan de behoefte aan ziekenhuiszorg op Walcheren en die van Zeeland in het algemeen Vanzelfsprekend worden alle ontwikkelingen in zowel de profit- als non profit sector nauwlettend gevolgd.

2.2.6 Wijkaanpak

Wijken en dorpen zijn de plekken voor wonen, ontmoeting, ontspanning en ontplooiing. Middelburg betreft haar bewoners zoveel mogelijk bij het verbeteren en behouden van de leefbaarheid van dorpen en wijken. De inzet bij het verder ontwikkelen van wijkaanpak is om te komen tot een heldere relatie tussen wijkaanpak en de Wmo. Daarbij willen wij de functie van de wijkmanagers in samenwerking met de wijk- en opbouwwerkers van de Stichting Welzijn Middelburg verstevigen als het gaat om hun signalerende rol inzake fysieke- en sociale problematiek. Het Wmo-prestatieveld-1 richt zich op het versterken van de sociale samenhang en het verbeteren van de leefbaarheid

in wijken. Door het leggen van deze verbinding komt er naast de fysieke component meer aandacht voor de sociale component binnen wijkaanpak. Wij willen de definitie van leefbaarheid samen met interne en externe partners gaan vaststellen. De definitie kan vervolgens in een meetinstrument worden omgezet. Door het meetbaar maken van de leefbaarheid kunnen de effecten van wijkaanpak in kaart worden gebracht.

Hierbij wordt ingestoken op de huidige wijkindeling:

- 1 Sint Laurens
- 2 Klarenbeek en Veerse Poort
- 3 Nieuw Middelburg
- 4 Binnenstad
- 5 Griffioen
- 6 Stromenwijk en 't Zand
- 7 Dauwendaele en Mortiere
- 8 Zuid
- 9 Arнемuiden
- 10 Nieuw- en Sint Joostland

Tot slot blijven we communiceren over de kaders waarbinnen de rol van bewoners in hun wijk kan worden ingevuld. Mortiere krijgt een eigen wijktafel. Enerzijds moet duidelijk zijn, wat de bewoners willen en zélf kunnen betekenen in hun wijk. Anderzijds bepalen we waarover bewoners mogen meebeslissen.

2.2.7 Participatiebudget

Het is niet voor iedereen even eenvoudig om er bij te horen. Middelburg kan ondersteuning bieden. Een nieuw instrument is het Participatiebudget.

Een participatiebudget wordt op maat aan een persoon toegerekend en combineert, voor zover dat nodig is, budgetten voor inburgering, volwasseneducatie en arbeidsreintegratie.

2.2.8 Armoedebestrijding

Een samenhangend aanbod van voorzieningen en maatregelen is er op gericht om vroegtijdig achterstand en uitsluiting te voorkomen. Bijvoorbeeld het financieel toegankelijk maken van deelname aan sport, cultuur en educatie, maar ook een integraal aanbod van zorg en hulp. Voorbeelden hiervan zijn het sportfonds voor jeugdigen, sociaal-culturele bijdrage en de regeling chronisch zieken. Andere initiatieven in het armoedebestrijdingsbeleid van Middelburg zijn:

- Mogelijkheden scheppen voor het langs digitale weg aanvragen van voorzieningen;
- Intensievere samenwerking van het te vormen 'mens ontwikkel bedrijf' met Porthos en het Jongerenloket om de preventieve functie te verstevigen;
- Eén aanspreekpunt voor informatie en aanvragen voorzieningen;

- Door bestandskoppelingen van bij verschillende partners voorhanden zijnde voorzieningen tegengaan van onderbenutting;
- Meer samenwerking met diverse partners in het maatschappelijk veld om de onderkant van de arbeidsmarkt beter te kunnen bedienen.

2.2.9 Sport en bewegen

De gemeente faciliteert verenigingen door het aanbieden van sportaccommodaties. De gemeente streeft naar een dagelijks, recreatief sportaanbod voor verschillende leeftijdscategorieën op wijkniveau. Naast alle vormen van georganiseerde sport neemt de ongeorganiseerde sport een belangrijke plaats in. Wij stimuleren mensen om te kiezen voor een actieve leefstijl, waarmee op een preventieve wijze wordt bijgedragen aan de volksgezondheid. Middelburg zorgt dat de directe leefomgeving daarvoor geschikt en uitnodigend is.

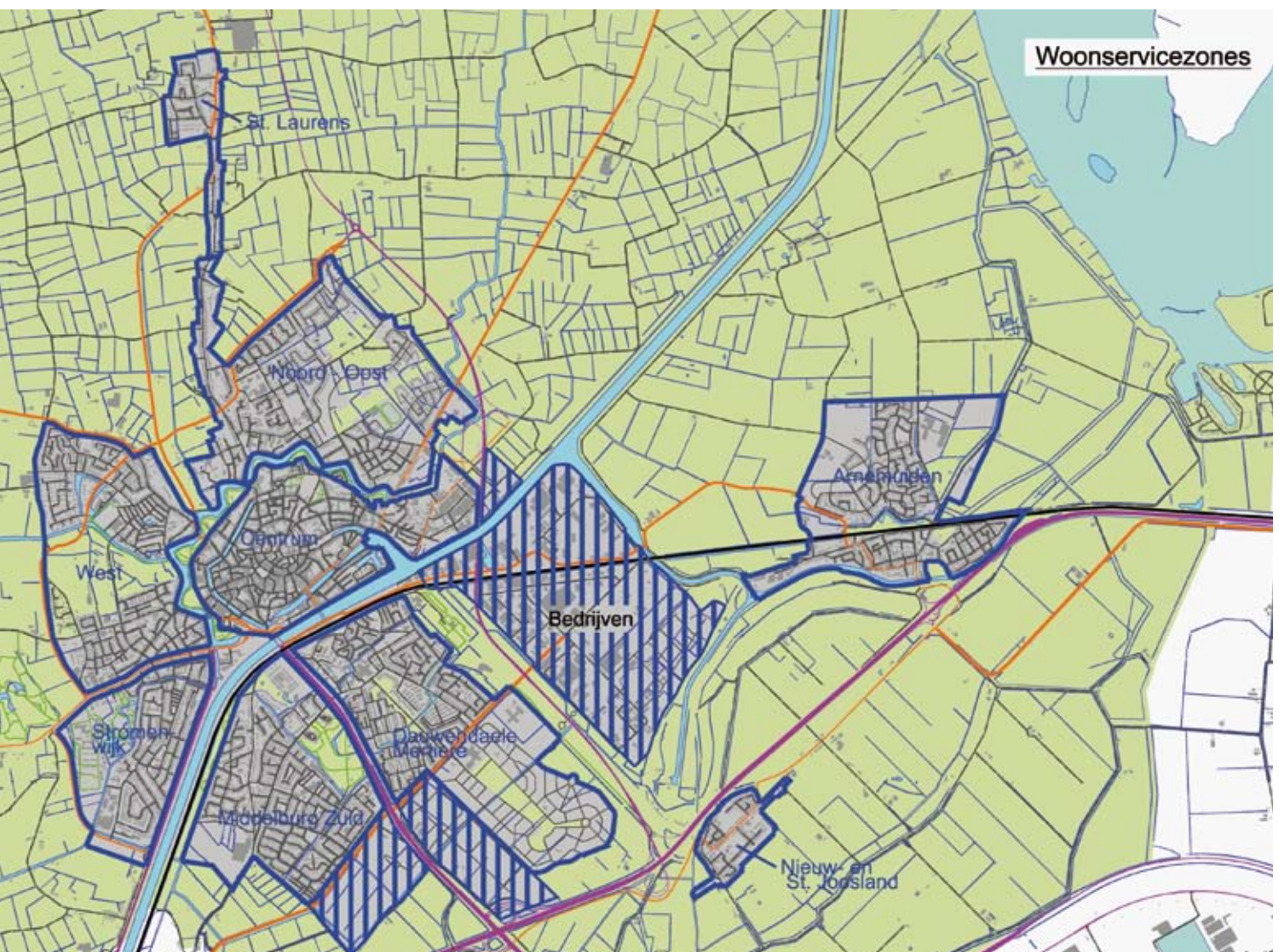
Daarbij zetten wij ons met name in op de volgende onderdelen:

- Aanleg multifunctionele sportveldjes in de wijken, gekoppeld aan de brede scholen;
- Capaciteitstoename van sportaccommodaties om verenigings-sport, schoolsport en het wijkgericht recreatieve aanbod te faciliteren. De toename moet gelijke tred houden met de bevolking;
- Uitbreiding capaciteit van de sporthallen (momenteel 4 hallen) door intensiever gebruik door het voortgezet onderwijs en het recreatieve (wijkgerichte) zaalsportaanbod;
- De huidige inzet met betrekking tot breedtesport en BOS-regeling (Buurt, Onderwijs en Sport) is projectmatig en wordt mede gefinancierd door het Rijk. Deze inzet moet structureel worden voortgezet met gemeentelijke middelen en de nieuwe impulsbudgetten voor brede scholen en sport en cultuur. De nieuwe landelijke impulsbudgetten ten behoeve van combinatiefuncties zullen uiteindelijk leiden tot de uitbreiding van het aantal brede scholen met een sport- en cultuuraanbod. Dat geldt voor zowel het primair als het voortgezet onderwijs, maar ook voor de versterking van sportverenigingen. Deze instellingen hebben een maatschappelijke functie door inzet van sport in het onderwijs, het stimuleren van een dagelijks sport- en beweegaanbod op en rond de scholen voor alle leerlingen en het bevorderen dat de jeugd tot 18 jaar vertrouwd raakt met kunst- en cultuurvormen.

2.2.10 Vrijwilligers

Middelburg werkt de komende jaren aan een versteviging van het vrijwilligerswerk. Wij willen de samenhang tussen het aanbod bevorderen door het bundelen van professionele vrijwilligersondersteuning en het verminderen van de overhead. Daarnaast investeren wij in het benutten van kansen om

(langdurig) uitkeringsgerechtigden te enthousiasmeren, te steunen en te begeleiden bij vrijwillige inzet en mantelzorgondersteuning. De maatschappelijke stages worden verder vorm en inhoud gegeven. Vanaf schooljaar 2011/2012 moeten alle leerlingen in het voortgezet onderwijs maatschappelijke stage gaan lopen, wat bij zal dragen aan een vroegtijdige betrokkenheid van de jeugd en afstemming en samenwerking in het vrijwilligerswerk op Walcheren. Een bijzondere vorm van vrijwilligerswerk is de één-op-één vrijwillige ondersteuning. Hierbij valt onder meer te denken aan de vriendendienst, maatjesprojecten, buddies die een vriendschapsrelatie aangaan en vrijwilligers, die optreden als coach van jongeren met problemen. Deze ondersteuningsvormen worden al toegepast. De één-op-één vrijwillige ondersteuning zien wij als één van de pijlers van het vrijwilligerswerk in de toekomst. Wij willen daarom, dat deze vorm van vrijwilligerswerk verder wordt uitgebreid door kennis, expertise en ervaring te bundelen.

2.3 Speerpunten milieu en water

Doelstellingen

Middelburg stelt zich tot doel onderscheidend te zijn als een aantrekkelijke, complete stad waar wonen, werken en recreëren harmonieus samengaan. De beschikbare ruimte moet op verstandige wijze worden benut.

Bij het toewijzen van ruimte wordt de milieuafweging dan ook steeds belangrijker:

- Er is immers ook in de periode tot 2030 een blijvend groeiende behoefte aan ruimte voor woningen en bedrijven;
- Er is nog steeds een toename van de mobiliteit;
- Er is vraag naar kwalitatief hoogwaardige mogelijkheden voor ontspanning en recreatie;
- Er is behoefte aan veiligheid en stilte.

Middelburg heeft de ambitie met haar beleid zowel ruimte te bieden aan een rustige, veilige en gezonde woonomgeving, aan een dynamische werkomgeving én aan aantrekkelijke recreatiegebieden.

Wat doen we daarvoor?

- Middelburg heeft het milieubeleid voor de komende periode vastgelegd in de 'Middelburgse Visie Milieu 2008 - 2012'. Een aantal milieuwaarden zijn dermate belangrijk dat ze op voorhand op het gehele, of een groot deel van het gemeentelijk grondgebied van invloed zijn. Hiervoor zijn dwingende contouren of specifieke regels vastgesteld. Dit geldt voor de bedrijfsterreinen Vlissingen-Oost en Arnestein, het vliegveld Midden Zeeland en de gemeentelijke bodemkwaliteit.
- Stimuleren van energiebesparende maatregelen;
- Verstandig waterbeheer;
- Eisen stellen aan milieukwaliteiten van verkavelingen en gebouwen;
- Zorgen voor een goede ruimtelijke ordening. Een goed, evenwichtig milieubeleid is onmisbaar voor de leefbaarheid van de stad. Maar zorg voor het milieu vraagt meer dan het toepassen van regels. Beïnvloeden van milieuaspecten als duurzaamheid, geluid, luchtkwaliteit, bodem- en waterkwaliteit begint door zorg te dragen voor een goede ordening op hoofdlijnen.

Toelichting

2.3.1 Ordenen van functies

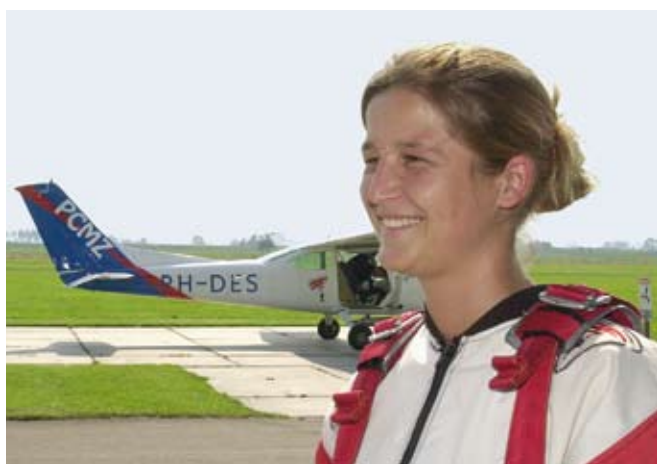
Een goede ordening op hoofdlijnen zorgt ervoor dat diverse functies en activiteiten die wij mensen ontplooiën op logische wijze in elkaar grijpen. Functies die elkaar versterken of elkaar positief beïnvloeden kunnen worden geclusterd, functies die elkaar hinderen worden zo veel mogelijk uit elkaar geplaatst. Dit beperkt onnodige mobiliteit, voorkomt onnodige hinderwerende maatregelen en bevordert het welzijn van de Middelburgers. Een goede ordening begint met aandacht voor de volgende aspecten:

- Bewustwording van gegroeide milieusituaties en hiermee rekening houden. Respecteren van bestaande milieucriteria, ruimte laten aan bedrijven;
- Veerse Meer en vliegveld: zorgen voor ruimte voor luchtvaart en recreatie naast elkaar, heldere afspraken maken over de verdeling van de beschikbare ruimte (contouren);
- Bedrijfsterreinen clusteren en concentreren rond hoofd-ontsluitingswegen; vrachtverkeer zo min mogelijk de stad in;
- Opvang van parkeerders buiten de binnenstad in de buurt van de toegangswegen en zorgen voor aanvullend transport. Geen onnodige parkeerdruk in de binnenstad;
- Goed langzaamverkeerstelsel zowel binnen de stad als daarbuiten;
- Openbaar vervoer op maat;
- Groene dooradering/geleding van de stedelijke bebouwing, zorgt voor rustpunten in de stad en biedt ruimte aan flora en fauna;
- Benutten van bouw mogelijkheden in de bestaande kern, compact bouwen dicht op voorzieningen;
- Nieuwe bouwlocaties aan de rand van de stad; zorgen voor wonen met landschap en recreatie in de wijk.

2.3.2 Afwegen milieuaspecten

Voor een belangrijk deel moeten milieuverhoudingen en wensen ook op lokaal/planniveau worden afgewogen en beïnvloed. Het streven naar duurzame ontwikkeling van gebouwen en wijken leidt tot een steeds prominentere plaats voor milieuaspecten in de integrale afweging bij gebiedsontwikkeling. Ook worden concrete eisen gesteld aan de milieukwaliteiten van verkavelingen en gebouwen. De 'Middelburgse Visie Milieu' geeft hiervoor de richtinggevende beleidskaders.

Ook initiatieven van derden worden gestimuleerd, zoals de uitvoering van het convenant Aedes/Rijk. In dit convenant realiseren woningcorporaties samen met hun huurders en ondersteund door het Rijk een aantal ambitieuze doelstellingen voor energiebesparing te realiseren. Uitgangspunt is dat energiebesparende maatregelen tot lagere woonlasten voor de huurders leiden.

2.3.3 Bindende regelgeving

De contouren van de bedrijfsterreinen en het vliegveld geven enerzijds aan welke zone nodig is om ruimte te bieden voor een gezonde bedrijfsvoering. Anderzijds zijn de contouren gebaseerd op de afstand tot woonbebouwing en/of recreatieobjecten die moet worden gerespecteerd als basis voor een goed woonklimaat en veilige recreatie.

De bodemkwaliteitskaart 2006 geeft aan in welke mate sprake is van (historische) verontreiniging van de bodem binnen de gemeente. Bij ontwikkelingen geldt de kaart als eerste indicatie. De milieukwaliteit van de bodem kan daardoor vanaf het begin bij de beleidsafwegingen worden betrokken. Uitgangspunt is functiegericht saneren.

2.3.4 Waterbeheer

Anticiperend op de voorspelde klimaatverandering is het gewenst om anders met water om te gaan. De afgelopen decennia leren ons dat niet zozeer de hoeveelheid neerslag toeneemt maar wel de intensiteit van de regenbuien.

Bovendien worden natte perioden opgevolgd door grotere droogteperioden. Van belang is het water te kunnen bergen en daarna vertraagd af te kunnen voeren. Dit vraagt om een gebiedsgerichte aanpak:

- Nieuwe uitleggebieden moeten het binnen het gebied gevallen regenwater kunnen vasthouden. Dit betekent al bij aanleg voldoende ruimte voor oppervlaktewater en de beschikbaarheid van een schoonwaterstelsel dat het water op logische wijze naar de berging afvoert;
- In bestaand bebouwd gebied vergroten we waar mogelijk de waterberging. Ongeveer 80% van de Middelburgse riolering bestaat nog uit een gemengd stelsel. Bij bouwplannen in bestaand stedelijk gebied wordt, vooruitlopend op de aanleg van het gescheiden rioolstelsel in de omgeving, al rekening gehouden met de aanleg van een gescheiden stelsel dat voorlopig wordt aangesloten op het aanwezige gemengd stelsel;
- We treffen maatregelen om de kwaliteit van het oppervlaktewater te verbeteren. Waar mogelijk passen we deze toe en voegen we ze toe aan bestaande watergangen.

2.4 Speerpunten mobiliteit

Doelstellingen

Middelburg streeft naar een goede bereikbaarheid voor inwoners, toeristen en bedrijfsleven. Inwoners en bezoekers van Middelburg moeten zich veilig en snel kunnen verplaatsen door en rond de stad. Een goede bereikbaarheid van Middelburg zowel intern als extern is belangrijk voor enerzijds het economisch functioneren van de stad en anderzijds de aantrekkelijkheid als woonlocatie.

Mobiliteit is niet alleen een verkeerstechnisch onderwerp, maar ook een sociaal thema. Het heeft betrekking op de bereikbaarheid en het behoud van voorzieningen, op het creëren van randvoorwaarden voor sociale samenhang op wijk- en buurtniveau. Ook heeft mobiliteit betrekking op leefbaarheid en sociale veiligheid. Door de vergrijzing zullen mobiliteit en veilige bereikbaarheid van voorzieningen als beleidsthema aan belang winnen.

Wat doen we daarvoor?

- **Automobiliteit:** realisatie van de N57 en aansluitende lokale infrastructuur, een sturend parkeerbeleid met invoering van een dynamisch parkeerverwijssysteem met toevoeging van een parkeervoorziening aan de oostzijde van de stad en/of een nieuw transferium;
- **Fietsbeleid:** verbeteren concurrentiepositie van de fietser ten opzichte van de auto op gebied van snelheid, comfort en veiligheid, realisatie langzaamverkeersverbindingen, uitbreiding fietsparkeercapaciteit in de binnenstad en bij de NS-stations verder uitbouwen en optimaliseren van bestaande fietsroutestructuren in de stad inclusief een langzaamverkeersverbinding over het kanaal ter plaatse van Ramsburg;

- **Openbaar vervoer: behoud en verdere ontwikkeling van het nationale, regionale en lokale openbaar vervoer (trein en bus), ontwikkelen van lokaal doelgroepenvervoer en mogelijke integratie van het reguliere openbaar vervoer met doelgroepenvervoer;**
- **Vliegveld: meewerken aan verbetering van Midden Zeeland (harde baan);**
- **Permanente inzet op een kwalitatief goed en hoogwaardig verkeer- en vervoerssysteem dat bijdraagt aan het verantwoord en veilig maken van het verplaatsen van mensen en goederen via alle modaliteiten. Speciale aandacht geldt er voor de realisatie van 'Veilige Linten'. Realiseren van pilotprojecten om ervaring op te doen met de integratie van openbaar vervoer en doelgroepenvervoer.**

Vrijwel alle bovenstaande speerpunten willen we realiseren in de periode tot 2015.

Speerpunten in de periode 2015 - 2030

- **Onderzoek naar langzaamverkeersverbinding aan de westzijde van de stad;**
- **Uitbreiding verkeersinfrastructuur (auto, fiets, OV) ten behoeve van de bereikbaarheid en ontsluiting van nieuwe woon- en bedrijfslocaties.**

Toelichting

2.4.1 Fiets en voetganger

In ons mobiliteitsbeleid staat het langzaam verkeer (fiets en voetganger) op nummer één. Het fietsnetwerk op Walcheren is fijnmazig en Middelburg is een echte fietsstad. Dit blijkt uit een tamelijk hoog fietsgebruik. Met ingang van 2008 is een meetprogramma opgezet dat jaarlijks het aantal fietsers op belangrijke passeerpunten en locaties registreert. Aan de hand hiervan kunnen we een trend in het aandeel fietsers binnen de zogenaamde modal split (onderverdeling in vervoerswijzen) bepalen. Het fietsstimulerend beleid van de gemeente wordt intussen onverminderd voortgezet. De concurrentiepositie van de fietser ten opzichte van de auto wordt dusdanig verbeterd dat deze vooral op de kortere afstanden (tot maximaal 5 km) ten gunste van de fiets uitvalt. Dit wordt enerzijds bereikt door het landelijk beleid van kilometerheffing, waardoor meer kostenbewust auto gereden zal worden. Anderzijds betekent het stimuleren van het fietsverkeer verder optimaliseren van fietsroutestructuren in en rondom de stad (verbeteren aspecten veiligheid, comfort, directheid en doorstroming) en van de wijken naar de binnenstad (vice versa). Een probleem hierin is de barrière-

werking van het Kanaal door Walcheren. De verbinding en bereikbaarheid tussen beide kanten leiden tot onacceptabele omrij-afstanden. De beperkte oversteekpunten van het Kanaal door Walcheren veroorzaken grote concentraties fietsers bij de bruggen. Dat vormt problemen voor de doorstroming, veiligheid en comfort. Wenselijk is dat zowel aan de oostzijde als de westzijde van de stad een extra langzaamverkeersverbinding in de vorm van een brug over het Kanaal door Walcheren wordt gerealiseerd. Gestreefd wordt de verbinding aan de oostzijde van de stad in de periode tot 2015 te realiseren. De realisatie van de verbinding aan de westzijde wordt nagestreefd in de periode 2015 - 2030. Onderzoek moet uitwijzen wat de beste locatie, uitvoering en mogelijkheid tot financiering is. Beide verbindingen zijn zowel lokaal als regionaal van betekenis en voor het slagen van het 'fietsbeleid' onmisbaar. De afstanden 'over het kanaal' worden voor de fiets aanzienlijk korter, hetgeen de concurrentiepositie ten opzichte van de auto aanzienlijk versterkt. Het is nadrukkelijk onze bedoeling de auto in de binnenstad verder terug te dringen. Een autoluwe binnenstad is gunstig voor zowel het fiets- als voetgangersverkeer.

Ook de voetgangersstructuren en schoolroutes in de verblijfsgebieden worden verder geoptimaliseerd. Verkeersveiligheid voert hierbij de boventoon. In alle wijken worden veilige linten gerealiseerd die zijn gericht op de kwetsbare verkeersdeelnemers. Het hoge fietsgebruik in Middelburg betekent dat we extra inzetten op het creëren van voldoende fietsparkeermogelijkheden, vooral in en rondom het kernwinkelgebied. De huidige fietsparkeercapaciteit is daar tijdens piekmomenten op diverse toplocaties volstrekt ontoereikend. Een samenhangend pakket aan maatregelen in de vorm van uitbreiding en betere benutting, communicatie en handhaving moet leiden tot een vermindering van de overlast.

2.4.2 Auto

De komende jaren zal de automobilititeit verder toenemen: het woonwerkverkeer neemt hand over hand toe. Voor een goed functionerend verkeer- en vervoerssysteem moeten de diverse overheden actief beleid voeren. Nederlanders wonen steeds minder vaak in (de nabijheid van) de plaats waar ze werken. Bedrijventerreinen en kantoren trekken veel verkeer aan. De locaties voor kantoren en bedrijven moeten dus goed ontsloten zijn via het externe hoofdwegennet (N57 en A58). Kansrijk voor de geleiding van mobiliteit zijn diverse ontwikkelingen zoals 'anders betalen voor mobiliteit' (beprijzing) en innovatie op het gebied van routegeleiding (navigatie) en verkeersinformatie.

De externe autobereikbaarheid van Middelburg is goed. De A58 verbindt Middelburg met Brabant en de Randstad. Het havengebied Rotterdam is te bereiken via de Dammenroute en via

de Westerscheldetunnel is Middelburg verbonden met Zeeuws-Vlaanderen en België. Bovendien is er een goede verbinding met het Sloegebied. De aanleg van de A4 Dinteloord - Bergen op Zoom zal de externe bereikbaarheid van (Midden) Zeeland in het algemeen en Middelburg in het bijzonder verder verbeteren. De aanleg van de nieuwe ontsluitingsweg de N57 heeft een positieve invloed op zowel de externe als interne bereikbaarheid. Met deze weg wordt de binnenstad ontlast, omdat het doorgaande autoverkeer naar Noordwest-Walcheren niet meer via het Middelburgse wegennet (routes Schroeweg - Schroebrug - tangent en Kanaalweg - Stationsbrug - Kaaienroute - Veerseweg) hoeft te rijden. De N57 completeert het rondwegstelsel rond Middelburg aan de oostzijde. Door dit rondwegstelsel aan de rand van de stad wordt het interne verkeer of het herkomst- en/of bestemmingsverkeer zoveel mogelijk verdeeld. Dit betekent een verdere ontlasting van het autoverkeer in de wijken.

Door middel van een sturend parkeerbeleid verwijzen we bewoners, bezoekers en werknemers van de binnenstad naar de parkeer-mogelijkheden. Uitgangspunt van het parkeerbeleid is een autoluwe binnenstad. Dit betekent dat vooral de bezoekers (funshoppers) en werknemers van de binnenstad gebruik dienen te maken van de parkeergarages en -terreinen aan de randen van de binnenstad. Hieraan wordt een extra parkeervoorziening en/of een transferium aan de oostzijde van de stad toegevoegd. Gezocht wordt naar de beste wijze van transport van en naar het centrum van de stad. Duurzaamheid, acceptatie en betaalbaarheid zijn hierbij belangrijk. Vooral in het hoogseizoen zijn deze voorzieningen noodzakelijk om het autoverkeer in goede banen te leiden. Om tot een optimale benutting van de aanwezige parkeervoorzieningen te komen en het autoverkeer zo efficiënt mogelijk af te wikkelen wordt een dynamisch parkeer-verwijssysteem ingezet. Al aan de rand van de stad staan verwijzingen naar de gewenste parkeerlocatie. Parkeren bij winkelcentra en op Mortiere (doelgerichte aankopen, thematisch winkelen) kan vlakbij de winkels.

2.4.3 Openbaar vervoer

Middelburg is een intercystation en wordt via het knooppunt Roosendaal verbonden met de Randstad en de Brabantse stedenrij. Een goede treinverbinding is belangrijk omdat het hierdoor mogelijk blijft in Middelburg te wonen en elders te werken of te studeren. Het is ook belangrijk om onderwijsinstellingen en bedrijven in Middelburg bereikbaar te maken voor studenten en werknemers van buiten Middelburg. Het regionale en lokale openbaar vervoer is matig ontwikkeld en het beleid richten we op voorkoming van een verdere teruggang in kwaliteit. Een van de maatregelen om het collectieve vervoer te verbeteren is het op lokale schaal verder ontwikkelen van het

doelgroepenvervoer. Een voorbeeld hiervan is het project IODZ (Integratie openbaar vervoer en doelgroepenvervoer) waarbij het doelgroepenvervoer geïntegreerd wordt in een beter toegankelijk en fijnmazig openbaar vervoer. Dit project werken we met de Zeeuwse gemeenten en de provincie verder uit. Dit past bij de deconcentratie van woonzorgcombinaties. Onderdeel van het regionale openbaar vervoer is het vervoer van recreanten in het hoogseizoen. Met ingang van de zomer van 2009 krijgt Walcheren een openbaar vervoervoorziening die de recreant een comfortabele verbinding geeft tussen enerzijds de stad en anderzijds de kust met de verblijfsvoorzieningen (de kustbus). Goed (lokaal) openbaar vervoer in de gemeente Middelburg hangt voor een belangrijk deel af van de openbaar vervoer-exploitanten en concessieverleners (OV-autoriteit). Indien zij van mening zijn dat bepaalde bus- en/of treinlijnen niet rendabel genoeg zijn, kunnen zij deze lijnen opheffen. De gevolgen daarvan voor Middelburg als werk-, woon- en recreatiegemeente moeten niet worden onderschat. Een slechtere OV-bereikbaarheid biedt minder mogelijkheden voor inwoners, bestaande én potentiële nieuwe, om zich voor werk en/of ontspanning binnen en buiten de gemeentegrenzen te verplaatsen. Bovendien wordt het voor bedrijven en instellingen minder aantrekkelijk zich in Middelburg te vestigen.

2.4.4 Vliegveld

Gemeente Middelburg beschikt eveneens over vliegveld Midden Zeeland. Dit wordt gebruikt voor een beperkt aantal zaken- en recreatievluchten. Middelburg werkt mee aan het verkrijgen van een harde baan. Het beleid is er op gericht het vliegveld qua gebruik minimaal in de huidige omvang in stand te houden. Een beperkte uitbreiding van het gebruik is denkbaar mits het aantal vliegbewegingen beneden de 35.000 blijft en de milieueisen (veiligheid, geluid) dit toestaan.

2.4.5 Mobiliteit als sociaal thema

Bij de benadering van mobiliteit als sociaal thema is het belangrijk een balans te vinden. Enerzijds tussen mogelijkheden om in de directe omgeving gebruik te kunnen maken van voorzieningen, en anderzijds de goede bereikbaarheid van hoogwaardige voorzieningen buiten de directe omgeving. Het is dus belangrijk dat verder weg gelegen voorzieningen goed en veilig bereikbaar zijn. Omgekeerd geldt uiteraard dat de bewoners van de omliggende stadsdelen, kernen en dorpen zich goed en veilig moeten kunnen verplaatsen van en naar de voorzieningen in het centrum van Middelburg. Gebruikmaking van voorzieningen hangt ook samen met de mate waarin bewoners de route van hun woning naar de voorzieningen veilig kunnen afleggen. Het lopende project van de Veilige Linten is een belangrijke positieve stap richting een gemeente waarin

iedereen sociaal én fysiek veilig aan het verkeer (en daarmee aan de samenleving) kan deelnemen. Door goede bestrating kunnen kinderwagen-, rollator- en rolstoelgebruikers zich soepeler verplaatsen; voldoende en goed werkende straatverlichting kan onveiligheidsgevoelens op straat (mede) verminderen.

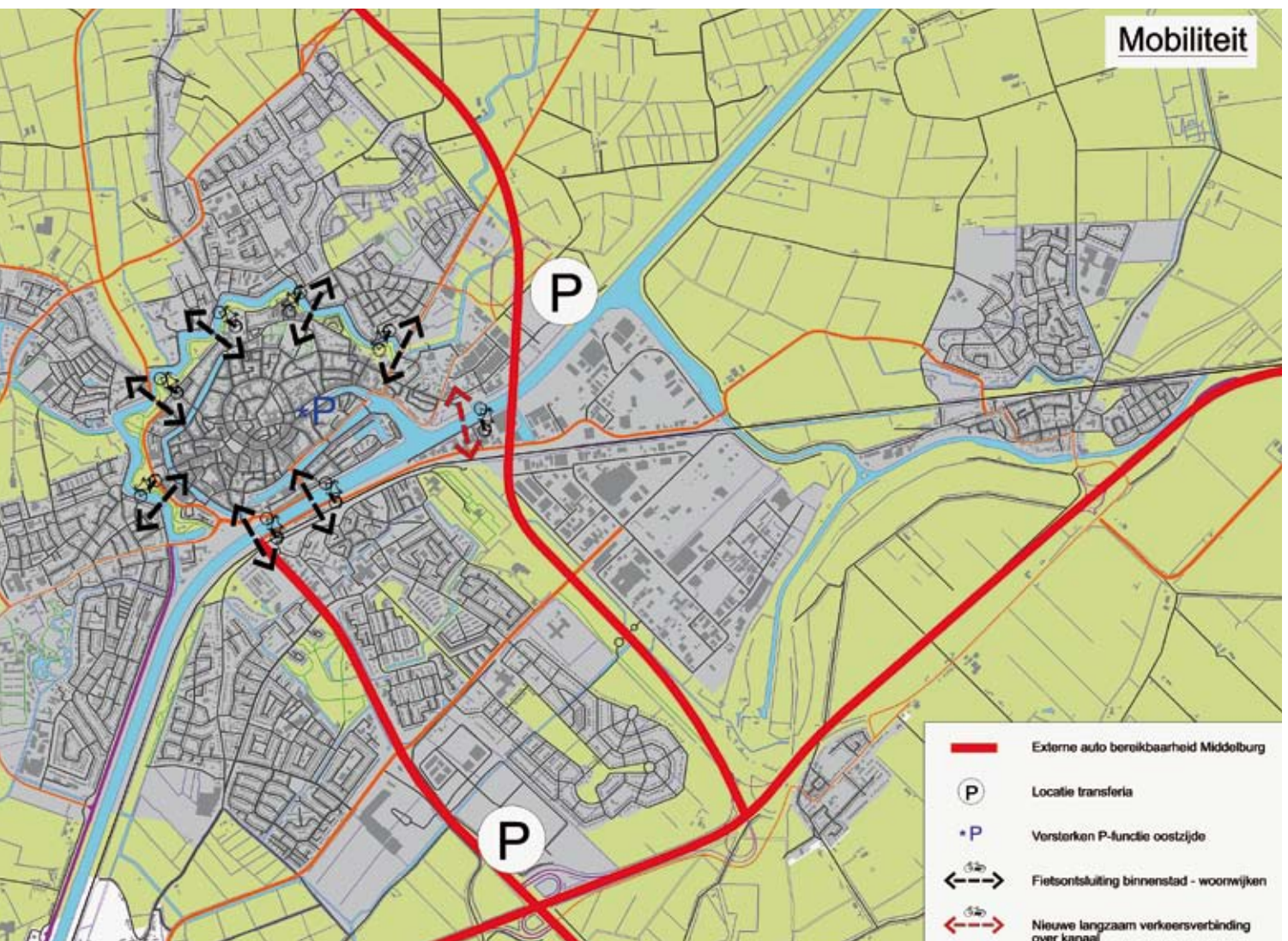
Het openbaar vervoer heeft een sterke sociale functie en biedt, al dan niet vraagafhankelijk, een basismobiliteit. Het openbaar vervoer voorziet echter niet in een vervoersoplossing voor kwetsbare groepen. Zij zijn aangewezen op één van de verschillende vormen van doelgroepenvervoer. In 2008 is het project IODZ (Integratie Openbaar Vervoer en Doelgroepenvervoer) gestart. Het project behaalt sociale en efficiency voordelen uit het combineren/integreren van verschillende vervoersstromen. Het project moet een voorstel opleveren om het openbaar vervoer en doelgroepenvervoer gezamenlijk en geïntegreerd aan

te besteden en (vanaf 2014) uit te voeren. Vooruitlopend hierop spelen een aantal proefprojecten.

2.4.6 Mobiliteit en innovatie

Kansrijk voor mobiliteit zijn diverse innovatieve ontwikkelingen. Routegeleiding en snelheidsbeheersing van het verkeer met behulp van satelliet helpen de doorstroming, verkeersveiligheid en verkeersleefbaarheid te optimaliseren. De verwachte intrede van 'anders betalen voor mobiliteit' (kilometerheffing) met tariefdifferentiatie naar tijd en plaats zal leiden tot een toename in het kostenbewust autorijden.

Ook de steeds verdergaande ontwikkeling via internet en digitalisering van allerlei (overheids)diensten betekent dat de noodzaak om fysiek aan het verkeer deel te nemen afneemt.

H O O G W A A R D I G E

3 Werken

B E D R I J V I G H E I D

3.1 Speerpunten werken

Doelstellingen

Middelburg maakt een gezonde, levendige economische ontwikkeling door. Acties op het gebied van een zestal speerpunten dragen bij aan die ontwikkeling. De aandachtsgebieden van Middelburg voor de komende jaren zijn: versterking als regionaal en toeristisch koopcentrum, ruimte voor bedrijvigheid, versterking van de centrumfunctie voor Zeeland, stimuleren van werkgelegenheid en vestiging, verbeteren ondernemersklimaat en het tegengaan van uitval uit het onderwijs of uit het arbeidsproces.

Wat doen we daarvoor?

Versterking van Middelburg als regionaal en toeristisch koopcentrum

- Onderscheidend en divers winkelaanbod: de juiste winkels op de juiste plek*;
- Versterken van de detailhandelsstructuur (conform de detailhandelsstructuurvisie).

Ruimte voor bedrijvigheid

Minimale voorraad om aan de vraag te voldoen van:

- 14 hectare traditioneel terrein;
- 3 hectare modern terrein;
- Bouwlocatie kantoren voor 8.000 m² vloeroppervlak.

Versterking centrumfunctie Zeeland

- Aantrekken instellingen die op Zeeuwse schaal opereren;
- Reserveren locaties langs de N57 of A58, tegen de stad aan, om snel te kunnen reageren op een ruimtevraag voor een (Zeeuwse) instelling.

Stimuleren werkgelegenheid en vestiging

- Acquisitie van nieuwe bedrijven richten op
 - bedrijven met een hoge werkgelegenheidscoëfficiënt;
 - werkgelegenheid voor hoger opgeleiden;
- Faciliteren van innovatieve en hoogwaardige bedrijvigheid;
- Stimuleren nieuwe economische dragers in het buitengebied;
- Ontwikkelen watersportbedrijventerrein.

Verbeteren ondernemersklimaat

- Verlaging van de regeldruk voor ondernemers en snellere en eenvoudigere afwikkeling van vergunningaanvragen;

– **Maatregelen waardoor meer starters slagen.**

Tegengaan van uitval uit het onderwijs en arbeidsproces

- Een bundeling van krachten (zo mogelijk regionaal) binnen het onderwijs, leerplicht/regionaal meld- en coördinatiepunt en de sociale dienst in samenwerking met de sociale werkplaats;
- Aandacht voor aansluiting van het onderwijs op de arbeidsmarkt. Bijvoorbeeld door stimuleren leer-werktrajecten en stageplaatsen.

* De spreiding en functie van winkels is als volgt:

Stadsdeel	Soort winkelgebied
Centrum	Dagelijks en niet-dagelijks
Wijkwinkelcentra	Dagelijks
Mortiere	Perifere Detailhandels Vestigingen (PDV, voor volumineuze goederen) en thematisch (Zeeuws Evenementen Podium of ZEP Vrijtijdsparc)

Toelichting

3.1.1 Versterking positie als regionaal en toeristisch koopcentrum

Met het planologisch beleid streven wij bundeling van winkels na. De binnenstad is en blijft de belangrijkste locatie voor de detailhandel in Middelburg. De binnenstad biedt in de toekomst ruimte aan meer én onderscheidende winkels. Door intensieve samenwerking met ontwikkelaars en winkeliers creëert Middelburg ruimte voor zowel grote detailhandelsconcepten als de kleinere zelfstandige winkeliers. De gemeente streeft naar vergroting van het winkelvloeroppervlak in de binnenstad, met een accent op de modische branches. Recreatie, detailhandel en horeca raken steeds meer met elkaar vervlochten. Grootschalige winkels vormen tegenwoordig ook

een bestemming voor dagtochten ('een dagje naar Ikea'). In Mortiere speelt Middelburg in op deze trend met de Woonboulevard en ZEP, waar thematische detailhandel en attracties zijn geclusterd. De gemeente zet actief in op het verder versterken van de leisure-functie door toevoegingen van dagattracties en het verder uitbreiden van de grootschalige detailhandel.

Wijkwinkelcentra als hart van de wijk

De wijkwinkelcentra bieden de dagelijkse boodschappen. Wijkwinkelcentra vormen daarnaast een ontmoetingsplaats voor inwoners van een wijk, clustering van winkels vermindert het aantal verkeersbewegingen en de winkels versterken elkaar door combinatiebezoeken.

3.1.2 Ruimte voor bedrijvigheid

De ruimte uitgewerkt voor kantoorlocaties: Wij willen, met behoud van de Middelburgse groenstructuur, nieuwe kantoorlocaties ontwikkelen langs de N57 en langs de belangrijkste invalswegen vanaf de A58 en N57, bijvoorbeeld de Oostperkweg.

Ruimte voor bedrijventerreinen

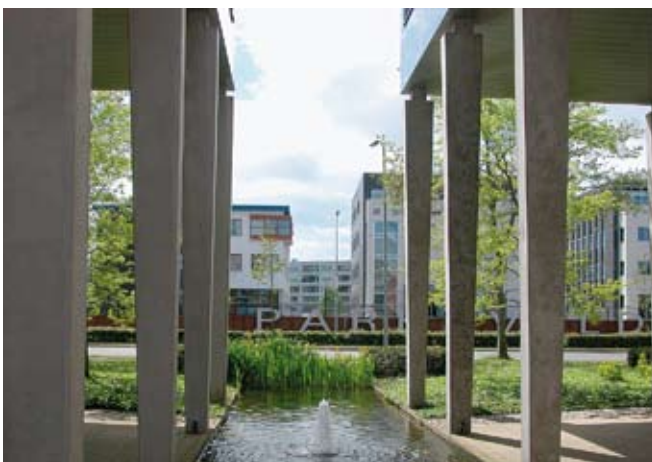
Wij investeren in herstructurering en revitalisering van Arnestein, zodat de daar gevestigde bedrijven zich goed kunnen ontwikkelen en de ruimte intensief gebruikt wordt. Arnestein houdt zijn functie als bedrijventerrein.

Speerpunten voor Arnestein zijn:

- Kwaliteitsverbetering;
- Terugkopen en herontwikkelen extensief gebruikte kavels. Wij bieden ook een nieuw traditioneel bedrijventerrein aan. Dit is noodzakelijk voor de opvang van stuwende sectoren en de spin-off van het Sloegebied. Dit bedrijventerrein komt aan de Trekdiijk. Nieuwe locaties zijn dus:
 - Nieuw bedrijventerrein aan de Trekdiijk langs A58;
 - Transformatie Ramsburg: deels ontwikkeling tot kantorenlocatie.

Bevorderen intensief ruimtegebruik

Samen met de overige Walcherse gemeenten hanteert Middelburg een uitgiftebeleid waarmee de gemeenten meer grip krijgen op

het duurzaam en hoogwaardig gebruik van grond. We onderzoeken nieuwe vormen van samenwerking met private partijen en het in erfpacht geven van bedrijfsgrond. Op Walchers niveau werken we aan een fonds voor revitalisering van bedrijventerreinen. De verkoopopbrengst van bedrijfsgrond zetten we in voor toekomstige revitalisering.

Bedrijventerreinenmonitor

De Walcherse gemeenten gaan periodiek monitoren of ondernemers tevreden zijn over hun bedrijfslocatie en hoe groot de ruimtebehoefte van ondernemers is. De informatie uit deze monitor gebruiken we om met gerichte maatregelen verpaupering van bedrijventerreinen tegen te gaan. De monitor biedt ook mogelijkheden om vraaggericht bedrijfsruimte te ontwikkelen.

Hergebruik bestaande panden

De gemeente zet zich in voor hoogwaardig gebruik van bestaande panden en intensivering van het ruimtegebruik. De gemeente speelt hierin een actieve adviserende en bemiddelende rol.

3.1.3 Versterking centrumfunctie Zeeland

Wij hebben de ambitie om overheden en instellingen die op Zeeuwse schaal opereren een aantrekkelijke plaats aan te bieden. De ruimtelijke consequenties hiervan kunnen variëren van relatief klein (een kantoor) tot vrij fors (nutsvoorzieningen). Middelburg reserveert locaties die voor verschillende functies geschikt zijn, om snel te kunnen reageren op een ruimtevraag voor een Zeeuwse instelling.

3.1.4 Stimuleren werkgelegenheid en vestiging

Bestaande ruimte die beschikbaar komt, maken we geschikt om hoogwaardige bedrijvigheid te faciliteren. Hoogwaardige bedrijvigheid kent in de regel ook een hoge werknemerscoëfficiënt (veel werknemers per hectare). Hierop zal door middel van selectieve gronduitgifte worden gestuurd.

De hoeveelheid beschikbare ruimte in het Slogebied neemt zienderogen af. Zeeland Seaports reserveert zijn ruimte dan ook voor kadegebonden bedrijvigheid en voor de zware industrie. Dit biedt kansen voor Middelburg om hoogwaardige bedrijvigheid

aan te trekken die niet kadegebonden is maar wel een relatie heeft met de haven, bijvoorbeeld specialistische leveranciers van diensten en producten aan de procesindustrie of scheepsbouw.

Bij promotie en acquisitie moet verder gekeken worden dan alleen Walcheren of alleen Zeeland. De watersport is in het Deltagebied sterk ontwikkeld, maar de watersportbedrijvigheid is sterk versnipperd. Friesland kent watersportbedrijventerreinen, waar watersportwinkels, jachtwerven, jachtmakelaars bij elkaar zijn gevestigd. Net als op een meubelboulevard profiteren deze watersportbedrijven van combinatiebezoek. Een watersportboulevard biedt een diep en breed assortiment aan producten en diensten voor de watersporter. De fervente watersporter combineert een bezoek aan de binnenstad van Middelburg met funshoppen op de Middelburgse watersportboulevard.

Tenslotte stimuleren wij ontwikkelingen op het gebied van Nieuwe Economische Draggers. Ontwikkelingen rondom het Veerse Meer pakken voordelig uit voor de toeristische aantrekkelijkheid van het gebied, de stad en de regio.

3.1.5 Verbeteren ondernemersklimaat

Wij maken ondernemen makkelijker. Concrete acties die dit bevorderen zijn het opstellen van een convenant dienstverlening aan ondernemers, opstarten van een project voor het vereenvoudigen van vergunningen, accountmanagement, het verbeteren van de dienstverlening via internet en deelname aan 'Wetwijzer'. Dat is een digitaal loket waar ondernemers zeven dagen per week, 24 uur per dag hun vragen over wetten en regels stellen of vergunningen digitaal kunnen aanvragen. Wij zullen een handleiding voor ruimtelijke procedures hanteren en zorgen voor flexibele bestemmingsplannen.

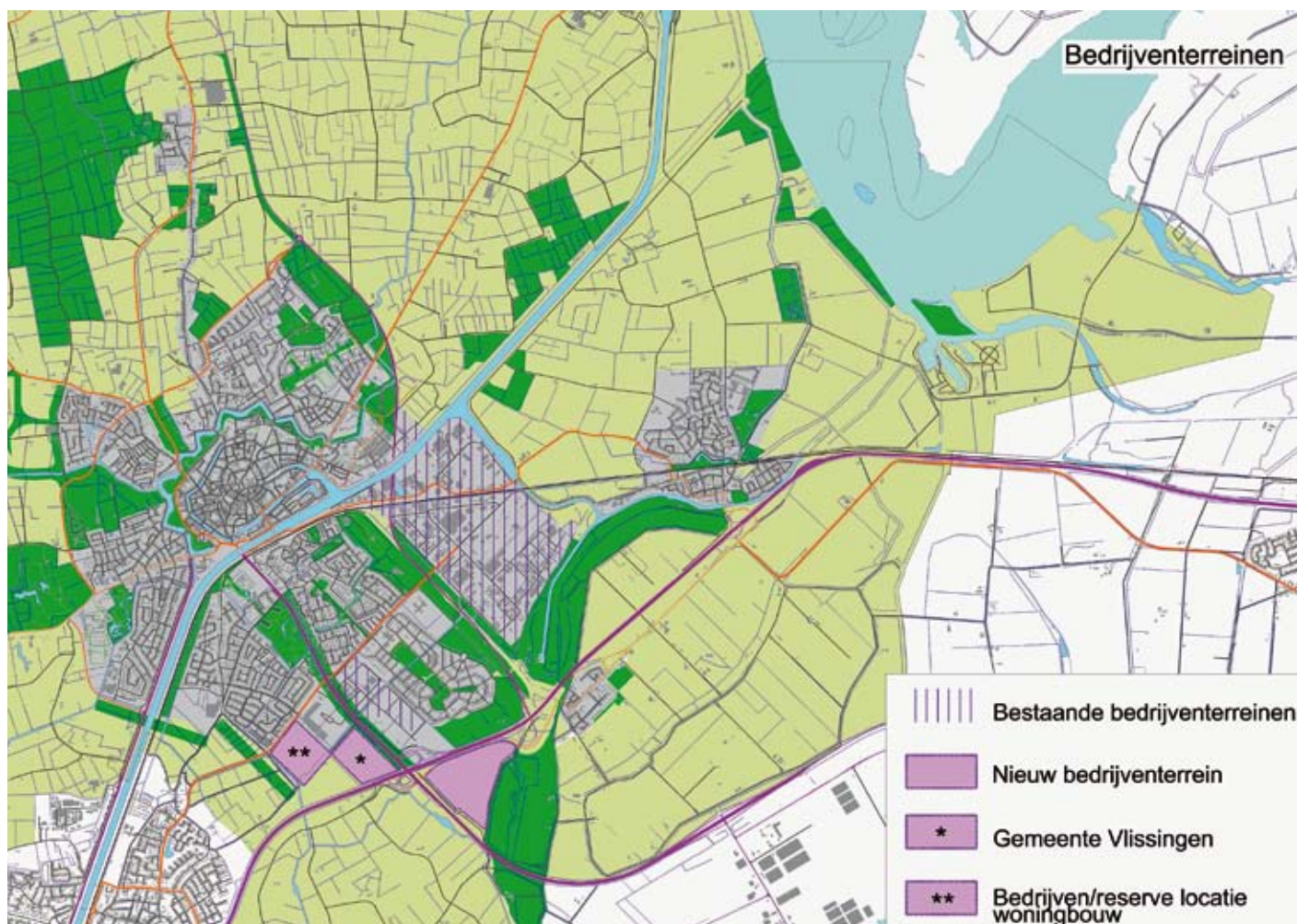
Voor starters realiseren wij planologische mogelijkheden voor een bedrijf aan huis. De gemeente intensificeert de voorlichting over ondernemingsplannen en stelt subsidie beschikbaar voor het opstellen van een gedegen ondernemingsplan. Advies en informatie aan starters moet laagdrempelig toegankelijk zijn.

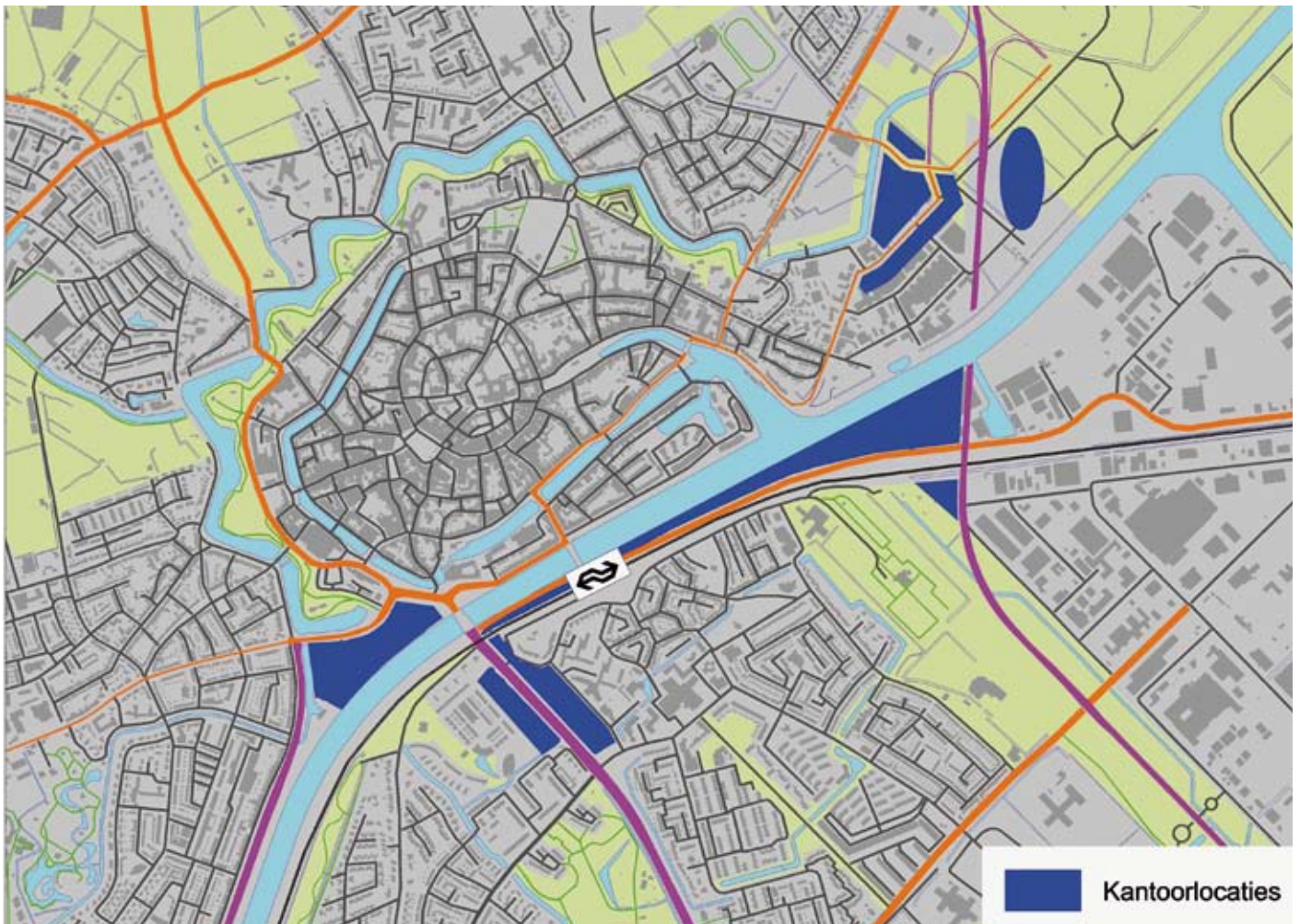

Een team starterscoaches begeleidt starters in de detailhandel gedurende een jaar.

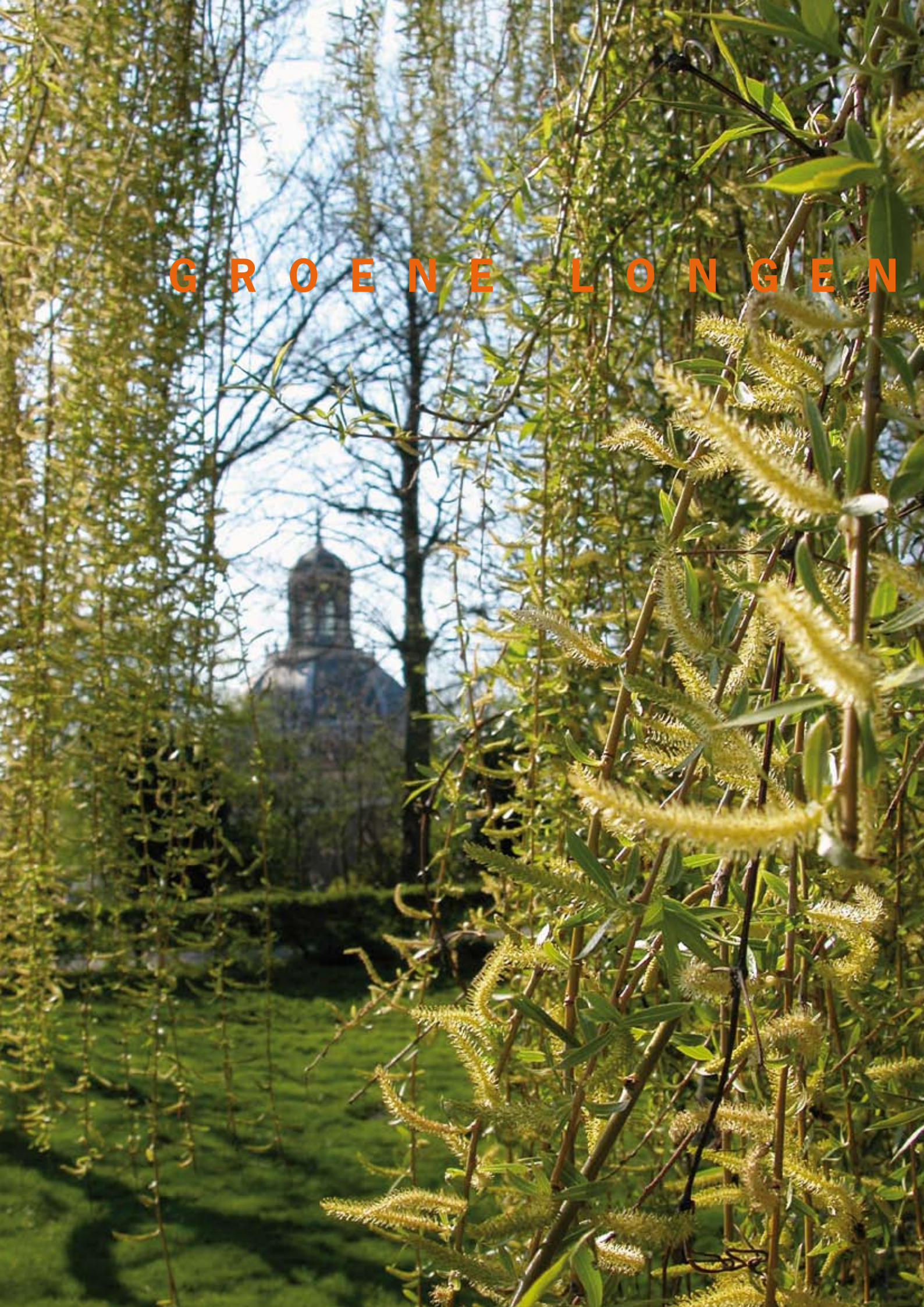
3.1.6 Tegengaan van uitval uit onderwijs en arbeidsproces

Het tegengaan van uitval uit het onderwijs en het arbeidsproces is om twee redenen belangrijk. Allereerst is het van belang om voldoende arbeidspotentieel met een gemiddelde kwalificatie op de arbeidsmarkt te krijgen en te behouden. Ten tweede is arbeid naast een bron levensonderhoud een belangrijk middel om te participeren in de Middelburgse samenleving.

G R O E N E L O N G E N

4 Natuur, recreatie en cultuur

I N D E S T A D

4.1 Speerpunten natuur en landschap

Doelstellingen

De structuur en identiteit van de huidige stad zijn voor de toekomstplannen van Middelburg een belangrijk en waardevol gegeven. De historische stadskern wordt duidelijk begrensd door de bolwerken en het kanaal. De oude toegangswegen en de afzonderlijke stadsuitbreidingen, van elkaar gescheiden door groene geledingen, zijn goed herkenbaar. De groene geledingen (longen, corridors, linten) geven de stad haar radiale structuur en verbinden het stadsgroen van de bolwerken met het buitengebied.

Middelburg wordt rondom begrensd door het Nationaal Landschap Walcheren (NLW). De overgang van stad naar landschap verdient aandacht en biedt kansen om de stad en haar woonmilieu te verrijken. Middelburg wil voorkomen dat de stedelijke gebieden aan elkaar groeien. Groene geledingen tussen de steden en dorpen zijn gewenst en versterken de identiteit van de kernen. Het NLW is gediend bij een goed beleid voor het buitengebied met aandacht voor zowel de landschappelijke kwaliteiten en natuurwaarden, als de economische mogelijkheden.

Wat doen we daarvoor?

- Beschermen van de bestaande hoofdgroenstructuur, vastgelegd in het groenbeleidsplan 2006 - 2016;
- Verantwoord vormgeven van groene stadsranden en waar mogelijk het groen de stad inhalen. Nieuwe woongebieden op het landschap oriënteren, het groen in de wijk verbinden met de stadsrand;
- Opstellen van een intergemeentelijke visie op de geleidingszone tussen Middelburg en Vlissingen;

- Groene geledingen tussen Middelburg - Arnemuiden en Middelburg - St Laurens handhaven;
- Ruimte bieden voor natuur, landschap en landbouw. Het beleid voor het Middelburgse buitengebied is vastgelegd in het bestemmingsplan buitengebied;
- Medewerking verlenen aan versterking en bescherming van natuurwaarden.

Toelichting

4.1.1 De groenstructuur

Middelburg is ontstaan op een Walchers knooppunt van kreekruigen en ligt daardoor in eerste aanleg op een kruispunt van natuurlijke toevoerroutes. De historische kern en de oude toegangswegen zijn in de huidige stad duidelijk herkenbaar. De eerste uitbreidingen van Middelburg, buiten de bolwerken, hebben plaats aan de noordzijde. De nieuwe uitleggebieden worden gekoppeld aan de op de kreekruigen aanwezige ontsluitingsstructuur. De oorspronkelijke bebouwing op de kreekrug vormt herkenbare linten in de nieuwbouw. De tussen de bouwplannen overblijvende agrarische gebieden vormen als groene lobben de basis voor de structuur van Middelburg. Die is daarmee direct gevolg van het Walcherse landschap en ontleent daaraan een belangrijk deel van haar identiteit. De eerste uitbreidingen zijn het gevolg van functionele stedenbouw, in harmonie met het landschap: een gelobde stad met groene longen.

Middelburg heeft in de periode van de tweede wereldoorlog tot nu haar grootste, maar een toch relatief beperkte groei gekend. Ten Zuiden van het kanaal is de aanwezigheid van kreekruigen een minder manifest landschappelijk gegeven. Toch kennen de naoorlogse uitbreidingen ook hier een duidelijke geleiding, door de toevoerroutes naar de stad. Het kanaal door Walcheren, de Oude Vlissingse weg (gelegen op een kreekrug), de Schroeweg en de Nieuwlandseweg langs het tracé van het voormalige havenkanaal zijn duidelijk herkenbare doorsnijdingen van het woongebied.

4.1.2 Groenstructuur onder druk

Tot de jaren 90 van de vorige eeuw zijn er agrarische gebieden die vrijwel tot aan de bolwerken reiken. Nieuwbouw zou op steeds grotere afstand van de centrumvoorzieningen moeten worden gesitueerd. (Dit is overigens niet gebeurd, er is gekozen voor bouwen in de groene longen). Daarmee neemt de druk toe op de laatste agrarische gebieden dicht bij het centrum, in de groene longen. De agrarische sector vraagt om vernieuwing en schaalvergroting en de milieuwetgeving wordt steeds kritischer in de relatie tussen agrarische bedrijfsvoering en woningbouw. Hoewel de gemeente bij herhaling beleid heeft vastgesteld om de kwaliteit en omvang van de groene longen te behouden, heeft de roep om bouwgrond het beleid steeds doen bijstellen. Aan de kwaliteiten van de groene long zoals: geleiding in de stadsuitleg, ecologisch spoor voor flora en fauna en recreatief element voor de mens moet dan ook 'het beschikbaar hebben van bouwgrond' worden toegevoegd.

Door de woningbouwplannen van na 1990 zijn de agrarische functies binnen het randwegenstelsel gesaneerd. De plannen Erasmuswijk, Seispark/Ter Veste, Veldzigt, Park Nieuwenhove en de Veersepoort worden gerealiseerd. In deze woongebieden zijn de nieuwe (stedelijke) groene functies gebundeld in langerekte groene corridors, die de verbinding tussen bolwerken en buitengebied overnemen. Uitgangspunt is groen in openbaar én particulier bezit een samenspel aan te laten gaan; elkaar aanvullen en versterken. Watergangen en bomenrijen worden dragende elementen van de nieuwe groenstructuur.

4.1.3 Zorg voor behoud en versterking van de groenstructuur

Hoewel de groene lobben belangrijk in omvang zijn afgenomen is de gelobde structuur van kreekruigten en groene dooradering nog duidelijk in de huidige stad herkenbaar. In het groenbeleidsplan 2006 - 2016 van de gemeente wordt het beleid tot behoud en beheer van de groenstructuur uiteengezet.

Het groenbeleidsplan onderscheidt in de stad de 'hoofdgroenstructuur'. Gebieden die hiertoe behoren worden duurzaam behouden als groen en worden beschermd in bestemmingsplannen. Binnen de hoofdgroenstructuur mag in principe geen (uitbreiding van) bebouwing en infrastructuur plaatsvinden, ten opzichte van de situatie in 2006. Uitgangspunt is de identiteit en samenhang van de afzonderlijke groengebieden te versterken.

De hoofdgroenstructuur is opgebouwd uit elementen die een betekenis hebben voor de hele stad en bijbehorende kernen. Deze vormen met elkaar een duurzaam raamwerk. Zij kunnen één of meerdere functies vervullen, die van belang zijn voor de hele gemeente. De structuur is gebaseerd op de landschappelijke, ecologische, historische en stedenbouwkundige patronen. De hoofdgroenstructuur bestaat uit groene lijnen, parken, sportvelden,

begraafplaatsen en het groen van formaat in wijken en kernen:

- 1 Lijnen:
 - Groen langs oude linten;
 - Groen langs nieuwe verbindingswegen (hoofdontsluiting, stads en dorpsranden);
 - Dijken met begroeiingen.
- 2 Parken, sportvelden en begraafplaatsen:
 - Bolwerken;
 - Stads en wijkparken;
 - Sportvelden;
 - Volkstuinen;
 - Begraafplaatsen.
- 3 Wijken en kernen:
 - De belangrijkste hoofdgroenstructuur in de wijken en kernen.

De groenstructuur draagt in belangrijke mate bij aan de (woon-)kwaliteit van de stad; zowel in ruimtelijke als maatschappelijke zin. Behoud en beheer daarvan is essentieel als Middelburg haar kwalitatieve ambities waar wil maken. In geval van inbreiding en verdichting zijn de uitgangspunten van het Groenbeleidsplan 2006 - 2016 leidinggevend.

4.1.4 Zorg voor het buitengebied 'Het Nationaal Landschap'

Het Nationaal Landschap bevestigt de kwaliteiten van het Walcherse buitengebied. De begrenzing van het Nationaal Landschap Walcheren (NLW) volgt grotendeels de contour van de huidige Middelburgse bebouwde kom. Het open gebied tussen Middelburg en Vlissingen maakt deel uit van het NLW en is benoemd als geleidingszone.

De kwaliteit in het NLW is gediend bij een goed beleid voor het buitengebied, waarbij zowel aandacht wordt besteed aan de bestaande landschappelijke kwaliteiten, als aan de economische mogelijkheden van het gebied. Het beleid voor het buitengebied wordt in detail uitgewerkt bij de actualisatie van de bestemmingsplannen Buitengebied. Onderstaande punten zullen hierin te vinden zijn, wellicht met nuancerings:

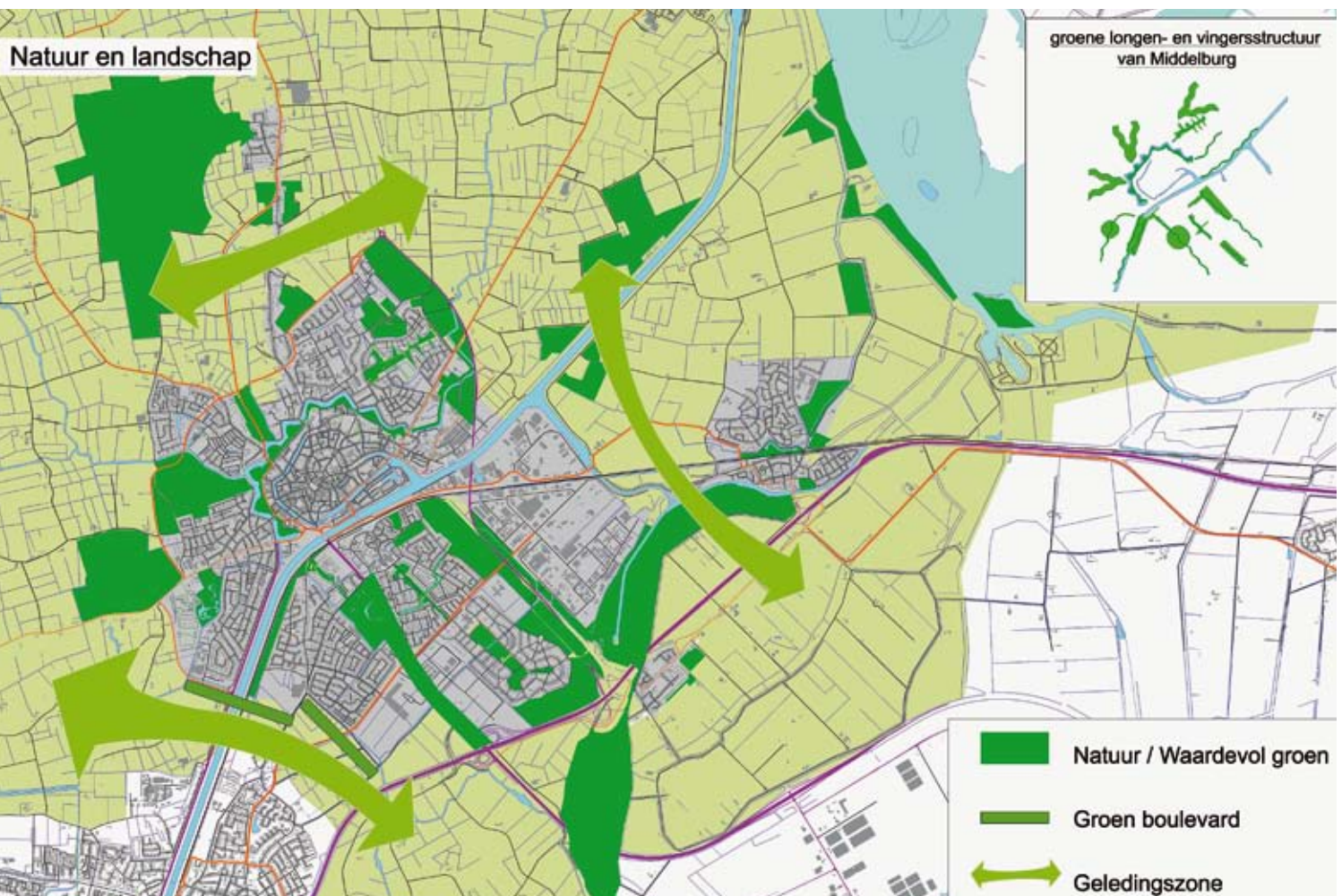
- Efficiënt agrarisch gebruik van het buitengebied. Voldoende ontwikkelingsmogelijkheden voor grondgebonden agrarische bedrijven die daarnaast de mogelijkheid hebben hun inkomen aan te vullen door middel van Nieuwe Economische Dragers;
- Behoud van landschappelijke kwaliteiten door zonering van het buitengebied die duidelijk maakt in welke gebieden belangrijke, te behouden en beschermen waarden bestaan. Belangrijke waarden zijn: duisternis, stilte, openheid;
- Toeristisch nevengebruik van het buitengebied. Een mooi buitengebied heeft een toeristische aantrekkingskracht, maar het biedt ook mogelijkheden als uitloophet voor

- de inwoners van de gemeente;
- Aanwijzen van gebieden voor natuurontwikkeling: dit draagt bij aan de diversiteit van milieus in het landschap.

4.1.5 Zorg voor stad en landschap

Ondanks de aanwijzing tot Nationaal Landschap blijven stadsuitbreidingen in het buitengebied mogelijk omdat de stedelijke bouwbehoefte prevaleert. Wel moet de noodzakelijkheid van stadsuitbreiding worden aangetoond en dienen de landschappelijke waarden met respect te worden behandeld. De overgang van de stad naar het landschap moet een zekere vanzelfsprekendheid hebben. De voorkeur wordt in eerste instantie gegeven aan verdichting en inbreiding. Het beleid van de hogere overheid verplicht tot zorgvuldige keuzen. Uitbreiden betekent bouwen in het NLW en zorgt ervoor dat steden en dorpen langzaam aan elkaar groeien. Inbreiden doet al snel een beroep op de nog resterende open groengebieden en leidt tot verdere aantasting van de interne groenstructuur.

Bouwen buiten de bebouwde kom, biedt de mogelijkheid nieuwe interessante Middelburgse/Walcherse woonmilieus te realiseren, die grote verwevenheid hebben met het landschap. De afstand tot de centrumvoorzieningen wordt weliswaar groter, maar blijft op fietsafstand. De overgang van bebouwing naar landschap moet op vanzelfsprekende wijze verlopen. Het landschap moet de wijk worden binnengehaald en vanuit de wijk moeten zichtlijnen naar buiten ontstaan. De nieuwe uitbreiding moet zorgdragen dat de aanwezige groene corridors zowel ruimtelijk als functioneel worden verlengd naar de nieuwe stadsrand. De groengeleding tussen woonwijken blijft daarmee in stand. Dat draagt bij aan de herkenbaarheid en identiteit van zowel de oude als nieuwe wijken. Gelet op het behoud van identiteit wil Middelburg voorkomen dat de stad aan de omliggende dorpen vastgroeit. In navolging van de in het NLW aangegeven geleedingszone tussen Middelburg en Vlissingen blijven ook geleedingszones in stand tussen Middelburg en Sint Laurens en Middelburg en Arnhemuiden.

4.2 Speerpunten recreatie en toerisme

Doelstellingen

Zeeland is van oudsher een provincie met aantrekkingskracht op menig toerist en recreant. 'Zomer in Zeeland' is niet voor niets een begrip. Walcheren beschikt over een groot toeristisch potentieel. Het Middelburgse beleid is erop gericht dit potentieel te benutten. Het doel is de zelfstandige aantrekkingskracht op toerist en recreant vergroten.

Wat doen we daarvoor?

- **Stadspromotie;**
- **Uitbreiding van het areaal aan dagrecreatie/dagarrangementen (Veerse Meer);**
- **Stimuleren van ontwikkelingen, die het nautisch-maritieme karakter en toerisme versterken;**
- **Uitbreiding hotelaccommodatie;**
- **Meer voorzieningen en bedrijvigheid in jachthavens;**
- **Golfbaan bij Mortiere.**

Toelichting

Uitbreiding van de hotelaccommodatie betekent een impuls voor de congresstak en voor verblijf voor een kortere periode. Middelburg ligt dan wel niet aan de kust, maar wél aan het water. Het kanaal door Walcheren is nu nog een doorvaart voor beroepsvaart en plezierjachten. Ontwikkeling van activiteiten rond het kanaal kan een meerdaags verblijf voor deze nu nog voorbijvarende recreanten aantrekkelijk maken. Uitbreiding van het huidige aanbod van dagrecreatie helpt de toeristen vast te houden en aan te zetten tot herhaalbezoek.

4.2.1 Stadspromotie

Via internet profileert de gemeente zich als toeristische bestemming. Door de organisatie van persexcursies genereren wij vrije publiciteit. Verder zal de gemeente touroperators en rederijen die georganiseerde reizen aanbieden (laten) benaderen met als doel om Middelburg in hun reizen op te nemen. Voor het ontvangen van touringcars en cruiseschepen zijn goede voorzieningen getroffen. Daarbij gaat het met name om goede nutsvoorzieningen bij de aanlegplaats en om goede parkeervoorzieningen voor touringcars. Verder profileert Middelburg zich als bestemming voor passagiers van zee-cruiseschepen die vanuit Antwerpen of Vlissingen dagtochten maken.

4.2.2 Dagrecreatie/dagarrangementen

De gemeente zal evenementen ondersteunen, die de stadspromotie versterken. De gemeente wacht niet af, maar zal partijen uitnodigen om rond een aantal thema's evenementen te organiseren. ZEP speelt een rol bij dagrecreatie en als slechtweervoorziening.

4.2.3 Watersporttoerisme

Groei van het aantal ligplaatsen levert extra bestedingen op. Wij maken een plan voor herinrichting van de haven, waardoor meer passanten kunnen worden opgevangen. De gemeente zal in de toekomst voor tenminste één van haar jachthavens een commerciële exploitant zoeken. Die moet meer bedrijvigheid en toegevoegde waarde in de jachthaven realiseren door promotie en het aanbieden van meer voorzieningen en diensten. De gemeente zal de jachthaven in de binnenstad op een andere wijze laten exploiteren. De veranderde exploitatie moet leiden tot meer bedrijvigheid en een grotere toegevoegde waarde voor de stad. Daarbij is van belang dat de jachthaven meer voorzieningen en diensten biedt en dat er meer promotie wordt gemaakt voor bezoek aan de jachthaven. De omgeving van Oranjeplaat is zeer aantrekkelijk voor toeristen, die willen watersporten en de gemeente zal de ontwikkeling van verblijfsrecreatie in dit gebied faciliteren.

4.2.4 Groei hotelaanbod

De gemeente scheidt in overleg met de hotelsector planologische ruimte voor nieuwe hotels. De gemeente zal investeerders in de hotellerie actief benaderen met locaties voor een nieuw binnenstadshotel. Uitbreiding en verbetering van het hotelaanbod maakt Middelburg aantrekkelijker voor een korte stedentrip.

4.3 Speerpunten kunst en cultuur

Doelstellingen

Kunst heeft allereerst een betekenis voor zichzelf, voor de makers ervan en degenen die ermee worden geconfronteerd. Maar de kunstsector is ook in maatschappelijk en economisch opzicht van belang voor bewoners, bezoekers en bedrijven. Voor bewoners wordt dit belang vertaald naar de aantrekkelijkheid van Middelburg als woon- en verblijfplaats en in effecten als trots, tevredenheid, vrijetijdsbeleving, sfeer en creativiteitsontwikkeling. De economische betekenis wordt zichtbaar in de uitstraling van Middelburg. Met name de combinatie van moderne beeldende kunst en de uitstraling als monumentenstad geven Middelburg een unieke uitgangsbasis. Het kunst- en cultuuraanbod in combinatie met de status van monumentenstad bevordert niet alleen het aantal (dag) bezoeken aan de stad, maar draagt ook in belangrijke mate bij aan het vestigingsklimaat voor bedrijven. De gemeente heeft een voorwaardenscheppende taak als het gaat om de ontsluiting, instandhouding en toegankelijkheid van dit aanbod.

Wat doen we daarvoor?

In de periode tot 2015:

- Nieuwbouw van een theater in het Molenwaterpark;
- Project Kunst in de Wijk 2007 - 2014;
- Organisatie van cultuurhistorische evenementen;
- Cinema in ZB.

In de periode vanaf 2015

- Beeldenroute langs Bolwerken;
- Organisatie van cultuurhistorische evenementen;
- Twee jaarlijkse Beeldende Kunstmanifestatie.

Toelichting

Conservering, ontsluiting en presentaties van het cultureel erfgoed vergroten de belangstelling en aantrekkingskracht voor onze stad. Het maakt Middelburg bijzonder, met name de combinatie met moderne beeldende kunst.

Wij stellen ons tot doel om het cultuurhistorisch aanbod voor een zo breed mogelijk publiek open te stellen. Ook zetten wij in op het verder ontwikkelen van grensverleggende kunst- en cultuur-

uitingen van aankomend talent. Dit via de bestaande instellingen als SBKM (Vleeshal en kabinetten van de Vleeshal) en CBK. Wij gebruiken de financiële ruimte, die het Rijk ons daarvoor als Provincie hoofdstad biedt om de tweejaarlijkse Beeldende Kunstmanifestatie op het Abdijplein (onderdeel uit het Cultureel Profiel opnieuw te laten organiseren). Vanaf 2015 realiseren we een beeldenroute langs de historische Bolwerken. Deze route begint ter hoogte van het Hof van Tange en eindigt in het nieuwe Molenwaterpark. De bestaande muziektent in dit park zal nieuw leven worden ingeblazen. Op deze wijze ontstaat uiteindelijk – in samenhang met het nieuwe theater in het Molenwaterpark de gerenoveerde concertzaal en het Minitheater – een dynamisch cultureel kwartier. Een andere belangrijke plek in onze stad is de Zeeuwse Bibliotheek. Met de inhuizing van het filmhuis (Cinema) in het gebouw van de ZB zijn de eerste stappen gezet naar de ontwikkeling van de ZB als culturele ontmoetingsplaats met een centrumfunctie voor Zeeland. Wij zullen deze ontwikkeling verder stimuleren. Het project Kunst in de Wijk realiseert nieuwe kunstwerken in alle Middelburgse wijken gedurende de periode 2007 - 2014. Het gaat met name om sprankelende experimentele beeldende kunst die in nauw overleg met de wijkbewoners wordt geselecteerd. We investeren in twee belangwekkende cultuurhistorische manifestaties:

- 70 jaar na het bombardement van Middelburg in 2010;
- 800 jaar stadsrechten voor Middelburg in 2017.

Amateurkunst

Kunstbeoefening heeft een grote kracht en waarde. Vele inwoners van Middelburg beleven er plezier aan. Kunstbeoefening inspireert en geeft de mogelijkheid tot ontwikkeling en draagt bij aan het algemeen welzijn van mensen. Kunstbeoefening vormt een onmisbaar onderdeel van de Middelburgse samenleving. Het belang van de actieve kunstbeoefening als economische factor manifesteert zich steeds veelvuldiger en pregnanter. Ondanks de enorme omvang van de kunstbeoefening is deze in de samenleving niet altijd zichtbaar, het gaat vaak om individuele beoefenaars, die niet altijd met hun producten te koop lopen. Middelburg wil ook hieraan werken, bijvoorbeeld door de ondersteuning en uitbouw van het jaarlijkse Weekend Amateur Kunst.

5 Financiële vertaling

Het beleid, zoals dat is opgenomen in de Kwaliteitsatlas, wordt financieel afgedekt uit:

- Inzet van bestaande en vrijvallende budgetten;
- Het grondbedrijf;
- Inzet van de reserve strategische projecten.

De prognose 2e fase strategische projecten (zie volgende pagina's) is geactualiseerd naar de situatie vanaf 1 januari 2009. De raming van de naar verwachting beschikbaar komende middelen is neerwaarts bijgesteld. Dit is vooral gebaseerd op de verwachting dat in 2009 en 2010 de opbrengst uit grondverkoop lager zal uitkomen dan eerder verwacht. Ook het raadsbesluit van november 2008 waarmee krediet beschikbaar is gesteld voor CSW en Nehalennia, is verwerkt in het overzicht.

Voor de feitelijke aanwending van de beschikbare middelen zullen afzonderlijke kredietaanvragen aan de raad worden voorgelegd. Op grond van de verwachte inkomsten en de reeds aangegane verplichtingen, kan naar verwachting pas vanaf 2012 een volgend beroep worden gedaan op de reserve strategische projecten.

In de Kwaliteitsatlas komt duidelijk naar voren dat gekozen wordt voor een gefaseerde uitvoering van het beleid. De financiële mogelijkheden bepalen in belangrijke mate het tempo waarin het beleid wordt uitgevoerd. De financiële mogelijkheden zijn op hun beurt weer in sterk afhankelijk van de ontwikkeling van de economie en van de ontwikkelingen op de woningmarkt.

De inzet van bestaande en vrijvallende budgetten zal vooral aan de orde zijn bij de vaststelling van de jaarlijkse kadernota en de hierop geënte begroting. In de Kadernota 2009-2012 zijn de grote projecten uit de (geactualiseerde) Kwaliteitsatlas nog niet opgenomen. De bedoeling is om hiervoor te gaan werken met een Matrix Strategische projecten. Concrete voorstellen hierover worden aan de raad voorgelegd. Bij het vaststellen van prioriteiten in de komende jaren zal de Kwaliteitsatlas als basis worden genomen.

In het grondbedrijf wordt jaarlijks een doorrekening gemaakt die een periode van 25 jaar in de toekomst bestrijkt. In de meest recente doorrekening is al grotendeels geanticipeerd op het beleid zoals dat nu in de Kwaliteitsatlas is opgenomen. Hieruit kwam naar voren dat op de ontwikkelingen in het grondbedrijf onder normale omstandigheden een positief resultaat wordt verwacht. Op middellange en langere termijn ontstaan hierdoor mogelijkheden om bij te dragen aan ander beleid. De eerstvolgende doorrekening zal verder worden afgestemd op het in de Kwaliteitsatlas opgenomen beleid.

Bij de vorige Kwaliteitsatlas is een reserve strategische projecten gevormd om risico's in de projecten, die als strategisch werden beschouwd op te kunnen vangen. Ook voor de komende periode wil de gemeente deze reserve op die manier gebruiken. Dat betekent dat de reserve opnieuw gevoed moet worden. Bij de kadernota 2009 is hiermee een begin gemaakt. De voeding van de reserve zal voor een belangrijk deel uit het grondbedrijf moeten komen. Ook de ontwikkeling van de reserve strategische projecten in relatie tot de te lopen risico's zal voortdurend worden gevolgd zodat snel op ontwikkelingen ingespeeld kan worden.

PROGNOSE 2E FASE STRATEGISCHE PROJECTEN JANUARI 2010**Bedragen x € 1.000**

Raming beschikbaar komende middelen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Extra dividend Delta N.V. ¹	756	578	7.000				8.334
Winst grondbedrijf (uit reserve grondbedrijf)			3.642	1.000	1.000	2.000	7.642
Opname uit reserve BLS (Ramsburg)	1.000						1.000
Opname uit reserve bodemsanering ²	450	50	50	75	75	75	775
Opname uit reserve stadsverbetering en -ontwikkeling ³	1.000	800	900	850	850	850	5.250
Investering activeren/afschrijven. Geregeld in Kadernota ⁴			2.200				2.200
Te ontvangen subsidie							p.m.
<i>Storten in reserve strategische projecten</i>	<u>3.206</u>	<u>1.428</u>	<u>13.792</u>	<u>1.925</u>	<u>1.925</u>	<u>2.925</u>	<u>25.201</u>

Aanwending beschikbaar komende middelen	2010	2011	2012	2013	2014	2015	Totaal
Oostperkweg (raadsbesluit juni 2008)			7.300				7.300
CSW (raad november 2008: 08-381)			4.000				4.000
Nehalennia (raad november 2008: 08-381)			1.525				1.525
Beschikbaar en te verdelen over projecten*					1.000	3.000	4.000
<i>Onttrekken aan reserve strategische projecten</i>			<u>12.825</u>		<u>1.000</u>	<u>3.000</u>	<u>16.825</u>

Stand reserve strategische projecten	2010	2011	2012	2013	2014	2015
Saldo op 1 januari	2.004	3.828	4.347	5.405	7.421	8.346
Bijdrage afwikkeling kernwinkelgebied/budget wegen	182	91	91	91		
Verplaatsing spoorbrug	- 64					
Uitbetaling op lopende claims ⁵	-1.500	-1.000				
Saldo stortingen – onttrekkingen	<u>3.206</u>	<u>1.428</u>	<u>967</u>	<u>1.925</u>	<u>925</u>	<u>- 75</u>
<i>Saldo op 31 december</i>	<u>3.828</u>	<u>4.347</u>	<u>5.405</u>	<u>7.421</u>	<u>8.346</u>	<u>8.271</u>

¹ Delta dividend: 7 miljoen euro is de contante waarde van structureel € 578.000,- per jaar. Kadernota 2009-2012 (circa 20 jaar)² Voeding reserve bodemsanering: € 1 per verkochte m² grondbedrijf (in de kostendekkende exploitatieramingen)³ Voeding reserve stadsontwikkeling: 5,66% van de omzet grondverkoop (in de kostendekkende exploitatieramingen)⁴ 2,2 miljoen euro komt uit Kadernota 2009-2012: structureel € 175.000,- per jaar (circa 20 jaar)⁵ nog te verwachten uitgaven voor 'claim damwand' en 'garantie 1 miljoen euro N57'.*** De volgende projecten zijn hiervoor aangemeld**

Revitalisering Arnestein, inclusief Kanaalstrook

Brede School Dauwendaele/Mortiere

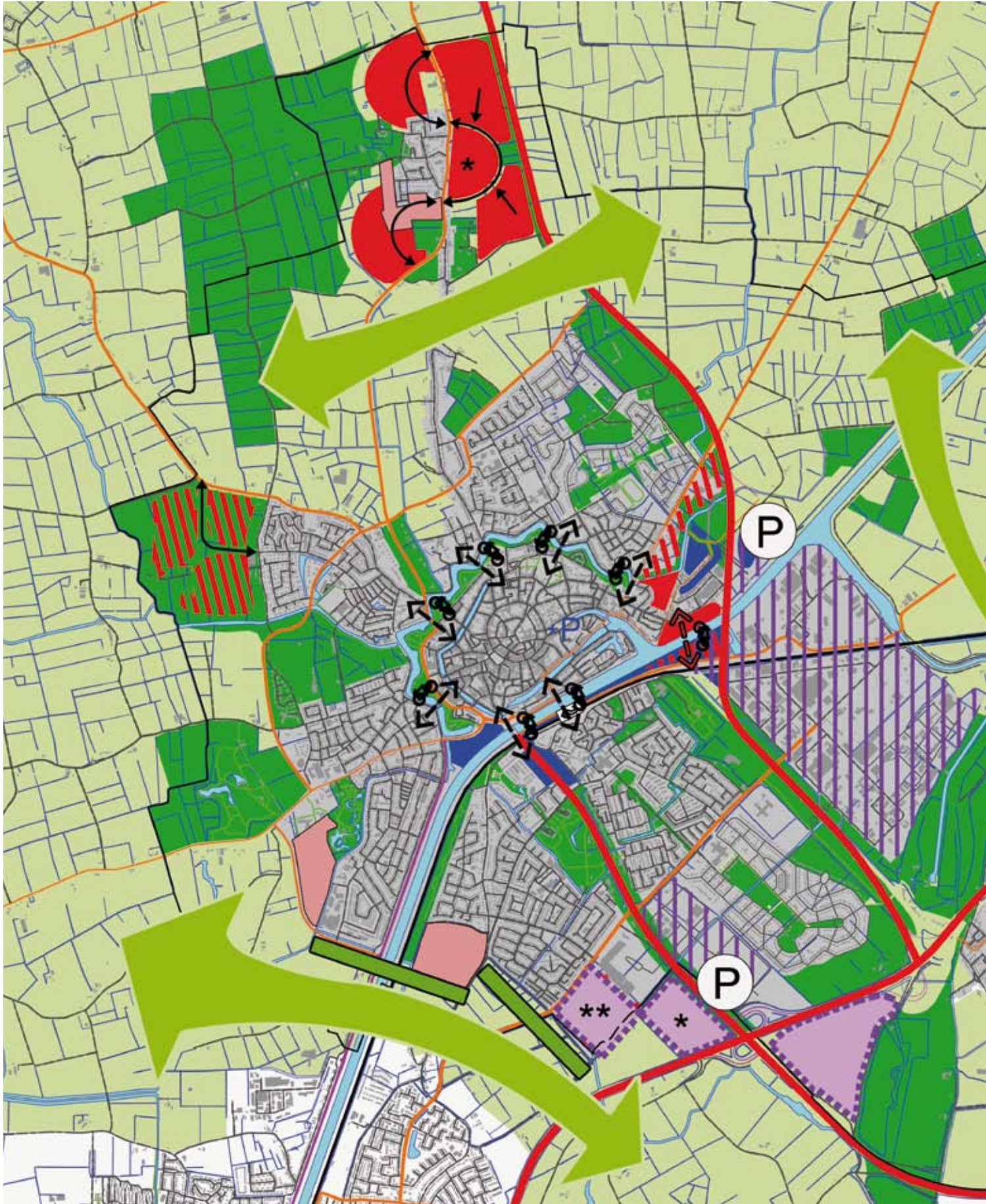
Huisvesting OPDC

Investering

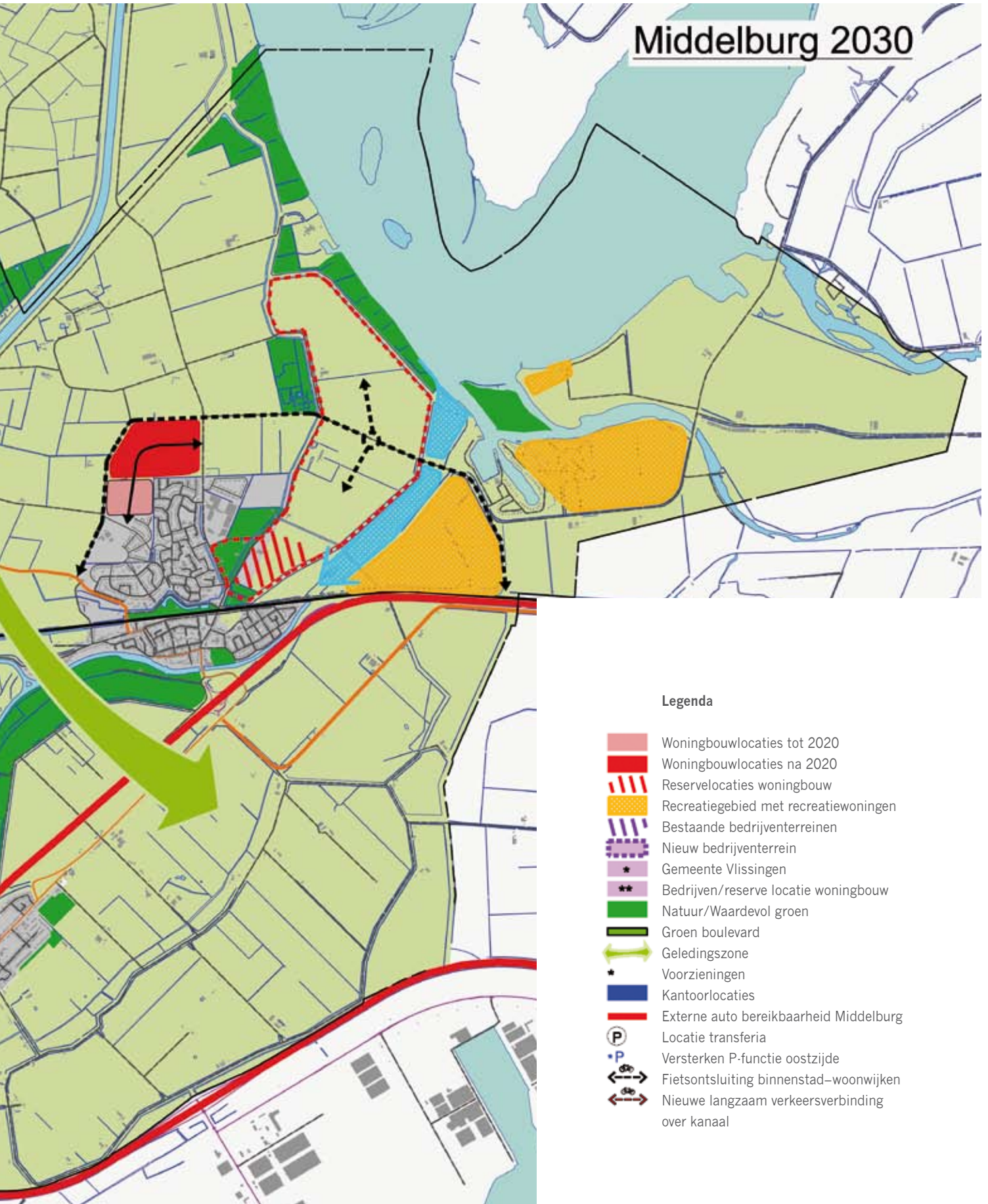
€ 3.6 miljoen

Nog geen bedrag geraamd

Nog geen bedrag geraamd

Middelburg 2030

Legenda

- Woningbouwlocaties tot 2020
- Woningbouwlocaties na 2020
- Reservelocaties woningbouw
- Recreatiegebied met recreatiewoningen
- Bestaande bedrijventerreinen
- Nieuw bedrijventerrein
- Gemeente Vlissingen
- Bedrijven/reserve locatie woningbouw
- Natuur/Waardevol groen
- Groen boulevard
- Geledingszone
- Voorzieningen
- Kantoorlocaties
- Externe auto bereikbaarheid Middelburg
- Locatie transferia
- Versterken P-functie oostzijde
- Fietsontsluiting binnenstad-woonwijken
- Nieuwe langzaam verkeersverbinding over kanaal

